

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชาติพันธุ์สำนึก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ETHNIC INDENCITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	ชาติพันธุ์สำนึก
โดย	ชยสิทธิ์ ออไอศุรย์
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ศาสตราจารย์ ญาณวิทย์ กุญแจทอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ถาวร โกอุดมวิทย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ศาสตราจารย์ ญาณวิทย์ กุญแจทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ พิษณุ ศุภนิมิตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ พัดยศ พุทธเจริญ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ กัญญา เจริญศุภกุล)

59003202 : ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : กลุ่มชาติพันธุ์, ชาติพันธุ์, โชนง, ไทดำ

นาย ชยสิทธิ์ ออไอศูรย์: ชาติพันธุ์สำนึก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศาสตราจารย์
ญาณวิทย์ กุญแจทอง

ความหลากหลายของ “กลุ่มชาติพันธุ์” ก่อให้เกิดภาพชีวิตอันสมบูรณ์ของพหุวัฒนธรรม : ชาวโชนง หรือไทดำ ชาติพันธุ์หนึ่งที่อพยพเข้ามาสู่เพชรบุรี กลายเป็นชนคนไทยที่สำนึกรักในแผ่นดิน ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่เกิดในครอบครัว เชื้อสายไทดำมาแต่บรรพบุรุษ จึงต้องการแสดงออกเป็นภาพ ความทรงจำในอดีต ของครอบครัวที่อยู่ในขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ของไทดำ เป็น ภาพบรรพบุรุษที่อยู่ในบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่ยังคงความเป็นในอีก นัยหนึ่งชาติพันธุ์ไว้ ผ่านการแสดงออกที่มีรูปแบบเหมือนจริง และกึ่งจินตนาการ ด้วยเทคนิคภาพพิมพ์ แกะไม้ (Woodcut) ที่มีความซับซ้อนกันด้วยน้ำหนึก และสีสันหลากหลาย เพื่อบ่งบอกถึงการกดทับ ความทรงจำที่จะไม่มีวันจางหายไป

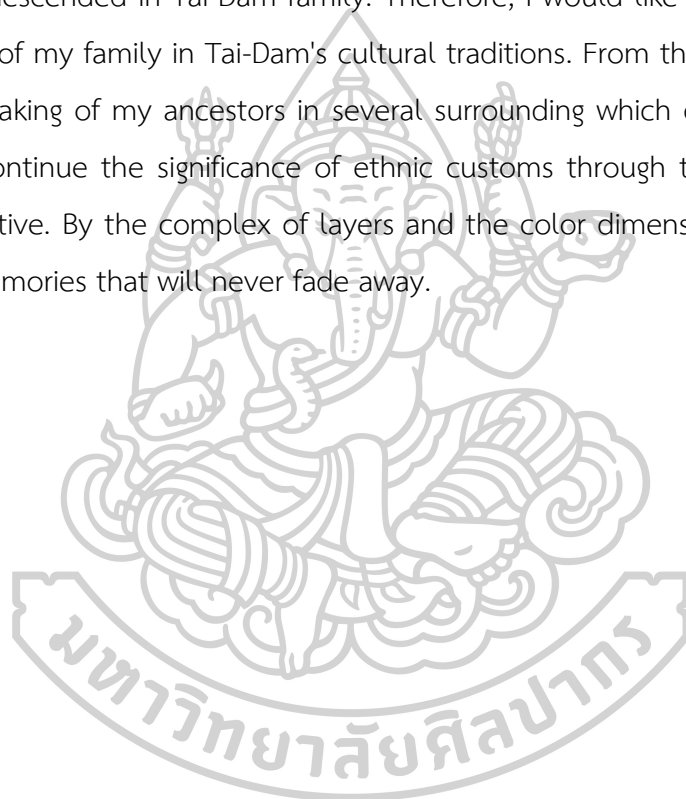

59003202 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : Ethnic groups, Ethnicity, Song, Tai-Dam

MR. CHAYASIT ORISOON : ETHNIC INDENCITY THESIS ADVISOR : PROFESSOR
YANAWIT KUNCHAETHONG

The diversity of ethnicity contribute the image of the complete way of life in multi-culture. "Song" or "Tai-Dam" is one of all ethnic groups who settled down in Petchaburi, assimilated with Thai people and then has a sense of patriotism. I am the one who descended in Tai-Dam family. Therefore, I would like to represent the past memories of my family in Tai-Dam's cultural traditions. From this impression, I create the printmaking of my ancestors in several surrounding which change over the time but still continue the significance of ethnic customs through the woodcut process: semi-figurative. By the complex of layers and the color dimensions can indicate the imprint memories that will never fade away.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจาก ศาสตราจารย์ญาณวิทย์ กุญแจทอง, ศาสตราจารย์เกียรติคุณพิเชณ สุภนิมิตร, ศาสตราจารย์พัทยศ พุทธเจริญ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำที่มีคุณค่ามาพัฒนาผลงานศิลปะ ให้ค่อยๆ เป็นผลงานที่สมบูรณ์

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างสูงขอบพระคุณครอบครัวญาติพี่น้อง ที่คอยสนับสนุน และบรรพบุรุษชาติพันธุ์ไทดำ ปู่ย่าตายายผู้ล่วงลับ ผู้เป็นตั้งจิตวิญญาน และแรงบันดาลใจที่สำคัญสำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาภาพพิมพ์ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำ ความรู้ และประสบการณ์ทางศิลปะแก่ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณผู้เขียนหนังสือ ตำรา เอกสาร และวิทยานิพนธ์ทุกเล่มที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ สาขาภาพพิมพ์ทุกคนที่ให้คำแนะนำ และกำลังใจตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการประติมากรรม และภาพพิมพ์ ที่อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ทำงานศิลปะให้ข้าพเจ้าได้มีพื้นที่ในการสร้างสรรค์ผลงาน

คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนขอน้อมบูชาแต่พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ที่อบรมสั่งสอน แนะนำ ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา

ชยสิทธิ์ ออไอศูรย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่1.....	1
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
แนวความคิด.....	3
สมมุติฐานของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการสร้างสรรค์.....	4
ค่านิยมคำศัพท์	5
บทที่2.....	6
ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์	6
อิทธิพลทางด้านสภาพแวดล้อม	6
อิทธิพลจากงานศิลปะภาพถ่ายโบราณ.....	10
อิทธิพลจากผลงานภาพพิมพ์อุกิโยะ-เอะ (Ukiyo-e).....	12
อิทธิพลที่ได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปินไทย	16
อิทธิพลที่ได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปินต่างประเทศ	20
สรุปอิทธิพลจากการสร้างสรรค์.....	23

บทที่ 3	24
กระบวนการและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์.....	24
การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการสร้างสรรค์.....	24
การสร้างภาพต้นแบบ	33
สัญลักษณ์ต่างๆในผลงาน	36
วิธีการและเทคนิคในการสร้างสรรค์.....	37
ขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์.....	38
ขั้นตอนการแกะแม่พิมพ์	40
ขั้นตอนในการพิมพ์งาน	43
การทำภาพพิมพ์ลายฉลุ (Stencil).....	48
องค์ประกอบในการสร้างสรรค์.....	49
1. เนื้อหาและเรื่องราว.....	49
2. รูปทรง (Form) และรูปร่าง (Shape).....	51
3. พื้นที่ว่าง (Space).....	52
4. สี (Colour).....	53
5. แสงและเงา (Light & Shade).....	54
6. พื้นผิว (Texture).....	55
7. เส้น (Line)	56
อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์.....	57
บทที่ 4	60
แนวทางและการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์.....	60
การพัฒนาด้านเนื้อหาสาระในระยะที่ 1.....	60
ภาพผลงานระยะที่ 1	61
การพัฒนาผลงานในด้านรูปแบบและด้านกระบวนการคิดในการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 2.....	67

ภาพผลงานระยะที่ 2	68
ผลงานในช่วงชุดวิทยานิพนธ์.....	72
ภาพผลงานในช่วงวิทยานิพนธ์	73
บทที่ 5	79
บทสรุป.....	79
รายการอ้างอิง	2
ประวัติผู้เขียน.....	4

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ภาพถ่ายชาวไทดำสมัยโบราณ.....	7
ภาพที่ 2 ภาพคุ่มปู่ในงานชุมนุมไทดำรวมใจเทิดไท้พระจอมเกล้า พ.ศ. 2553.....	7
ภาพที่ 3 ภาพถ่ายใบเก่าของคุณย่า	8
ภาพที่ 4 ภาพถ่ายรูปหมู่ครอบครัวในชุดไทดำ.....	8
ภาพที่ 5 ใบประกาศนียบัตร พระบรมราชโองการ รัชกาลที่ 5 ร.ศ.123 มีพระปรมาภิไธย.....	9
ภาพที่ 6 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่4 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ร.ศ.123 พระราชทานแก่นายออบรรพบุรุษของข้าพเจ้า	9
ภาพที่ 7 ภาพพระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 4 และภาพเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ ของจอห์น ทอมสัน	11
ภาพที่ 8 ภาพถ่ายลงสีใหม่ของราชการที่ 4 ของจอห์น ทอมสัน	11
ภาพที่ 9 ภาพผลงาน คัดลู่ซิกะ โฮกูไซ.....	13
ภาพที่ 10 ภาพผลงาน คัดลู่ซิกะ โฮกูไซ	13
ภาพที่ 11 ภาพผลงาน ฮิโรชิเงะ	14
ภาพที่ 12 ภาพผลงาน ฮิโรชิเงะ	14
ภาพที่ 13 ภาพผลงาน คิตางาวะ อุตามาโร่.....	15
ภาพที่ 14 ภาพผลงาน ศรีใจ กันทะวัง.....	16
ภาพที่ 15 ภาพผลงาน ศรีใจ กันทะวัง.....	17
ภาพที่ 16 ภาพผลงาน พิษณุ ศุภนิมิตร	18
ภาพที่ 17 ภาพผลงาน พิษณุ ศุภนิมิตร	19
ภาพที่ 18 ภาพผลงาน ปอล โกแกง.....	21
ภาพที่ 19 ภาพผลงาน ปอล โกแกง.....	22
ภาพที่ 20 ภาพผลงาน ปอล โกแกง.....	22

ภาพที่ 21	ภาพถ่ายครอบครัวในชุดไทดำ	27
ภาพที่ 22	ภาพถ่ายการร่ำรำของชาวไทดำ	27
ภาพที่ 23	ภาพถ่ายพิธีเสนาเรือน	28
ภาพที่ 24	ภาพถ่ายพิธีศพชาวไทยพุทธเชื้อสายไทดำ.....	28
ภาพที่ 25	ภาพลวดลายต่าง ๆ ในรูปแบบศิลปะของชาวไทดำ.....	29
ภาพที่ 26	ภาพเครื่องแต่งกายของชาวไทดำ.....	30
ภาพที่ 27	ภาพลวดลายในข้าวของเครื่องใช้ ในรูปแบบศิลปะของชาวไทดำ	30
ภาพที่ 28	ภาพลวดลายในข้าวของเครื่องใช้ ในรูปแบบศิลปะของชาวไทดำ	31
ภาพที่ 29	ภาพลวดลายในข้าวของเครื่องใช้ ในรูปแบบศิลปะของชาวไทดำ	31
ภาพที่ 30	ภาพแสดงการตกแต่งภายในสถาปัตยกรรมไทยแบบร่วมสมัย.....	32
ภาพที่ 31	ภาพแสดงการตกแต่งภายในสถาปัตยกรรมไทยแบบร่วมสมัย	32
ภาพที่ 32	การสร้างภาพร่างต้นแบบลายเส้นของผลงานวิทยานิพนธ์หมายเลข 1-6.....	34
ภาพที่ 33	การสร้างภาพร่างต้นแบบลายเส้นของผลงานวิทยานิพนธ์หมายเลข 1-6.....	35
ภาพที่ 34	ภาพร่างต้นแบบแนวความคิดวิทยานิพนธ์ หมายเลข 1-6 โดยมายาคอมพิวเตอร์โปรแกรม Photoshop.....	35
ภาพที่ 35	ภาพแบบขยายผลงานจริง.....	38
ภาพที่ 36	ภาพแสดงขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์.....	39
ภาพที่ 37	ภาพแม่พิมพ์เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์	39
ภาพที่ 38	ภาพแสดงขั้นตอนการแกะแม่พิมพ์	40
ภาพที่ 39	ภาพแสดงขั้นตอนการแกะลวดลายและพื้นระนาบ	41
ภาพที่ 40	ภาพแสดงขั้นตอนการแกะพื้นผิวคน	41
ภาพที่ 41	ภาพแสดงขั้นตอนการแกะพื้นผิววัตถุต่าง ๆ.....	42
ภาพที่ 42	ภาพแม่พิมพ์เมื่อแกะน้ำหนัสดุท่าย.....	42
ภาพที่ 43	ภาพการเข้าฉากของกระดาษพิมพ์.....	43

ภาพที่ 44 ภาพแสดงขั้นตอนการผสมสี	44
ภาพที่ 45 ภาพแสดงขั้นตอนในการกลิ้งสีบนแม่พิมพ์	44
ภาพที่ 46 ภาพแสดงขั้นตอนในการกลิ้งสีบนแม่พิมพ์	45
ภาพที่ 47 ภาพแสดงขั้นตอนการเข้าฉากของแม่พิมพ์.....	45
ภาพที่ 48 ภาพแสดงขั้นตอนการพิมพ์ด้วยมือ	46
ภาพที่ 49 ภาพแสดงขั้นตอนการหมุนแท่นพิมพ์.....	46
ภาพที่ 50 ภาพแสดงการดึงกระดาษที่พิมพ์เสร็จแล้วออกจากแม่พิมพ์	47
ภาพที่ 51 ภาพแสดงความแตกต่างของค่าน้ำหนักในแต่ละสีที่พิมพ์	47
ภาพที่ 52 ภาพแสดงขั้นตอนการทำภาพพิมพ์ลายฉลุ	48
ภาพที่ 53 ภาพแสดงผลงานชิ้นที่ 1-6 เรียงลำดับจากซ้ายไปขวา.....	50
ภาพที่ 54 ภาพแสดงรูปทรงและรูปร่างในผลงาน	51
ภาพที่ 55 ภาพแสดงระนาบของพื้นที่ว่างในผลงาน	52
ภาพที่ 56 ภาพแสดงการใช้สีในผลงาน.....	53
ภาพที่ 57 ภาพแสดงการแสงและเงาในผลงาน.....	54
ภาพที่ 58 ภาพแสดงพื้นผิวในผลงาน	55
ภาพที่ 59 ภาพแสดงทิศทางของเส้นในผลงาน	56
ภาพที่ 60 ภาพแสดงเครื่องมือในการสร้างแม่พิมพ์.....	58
ภาพที่ 61 ภาพแสดงเครื่องมือในการเข้าฉากแม่พิมพ์.....	58
ภาพที่ 62 ภาพแสดงเครื่องมือในการพิมพ์งาน	59
ภาพที่ 63 แท่นพิมพ์.....	59
ภาพที่ 64 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 7.....	61
ภาพที่ 65 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 8.....	62
ภาพที่ 66 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 9.....	63
ภาพที่ 67 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 10.....	64

ภาพที่ 68 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 11.....	65
ภาพที่ 69 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 12.....	66
ภาพที่ 70 ภาพผลงาน จิตวิญญาณลีดำ หมายเลข 1.....	68
ภาพที่ 71 ภาพผลงาน จิตวิญญาณลีดำ หมายเลข 2.....	69
ภาพที่ 72 ภาพผลงาน จิตวิญญาณลีดำ หมายเลข 3.....	70
ภาพที่ 73 ภาพผลงาน จิตวิญญาณลีดำ หมายเลข 4.....	71
ภาพที่ 74 ภาพผลงาน จากรุ่นสู่รุ่น.....	73
ภาพที่ 75 ภาพผลงาน บรรดาลูกๆของปู่ย่าไทดำ.....	74
ภาพที่ 76 ภาพผลงาน กระแสธารของกาลเวลา.....	75
ภาพที่ 77 ภาพผลงาน ไฟใหม่.....	76
ภาพที่ 78 ภาพผลงาน ความหวังใหม่.....	77
ภาพที่ 79 ภาพผลงาน พิธีพระอภิธรรมศพชาวไทยพุทธเชื้อสายไทดำ.....	78

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยเป็นดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งก่อร่างสร้างรากฐานทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานกัน ภายใต้การหลอมรวมความหลากหลายของ "กลุ่มชาติพันธุ์" (Ethnic group) เข้าไว้ก่อให้เกิดภาพชีวิตอันสมบูรณ์ ของพหุวัฒนธรรม (Multicultural) ซ้ำกระแสธารของกาลเวลาผ่านหลากยุคหลายสมัย เกิดเป็นความสงบสุขร่มเย็น บนแผ่นดินเดียวกัน

"ชาติพันธุ์" (Ethnicity) หมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน ซึ่งระบุว่าแปลมาจากคำว่า "Ethnos"¹ โดยมีมรดกบางอย่างร่วมกัน เช่นภาษา หรือวัฒนธรรมเดียวกัน มีอุดมการณ์เน้นความเชื่อที่มีบรรพบุรุษร่วมกัน และเมื่อกลุ่มบุคคลที่อยู่ร่วมชาติพันธุ์มารวมกันกลายเป็นสังคมขนาดใหญ่ก็สามารถหลอมรวมให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียว จนสำแดงความเป็นอัตลักษณ์ออกมาจนก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันอาจเรียกได้ว่า "สำนึก" ทางชาติพันธุ์หรือชาติลักษณะ (Ethnic Identity)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าพเจ้าเกิดและเติบโตมาในครอบครัวที่สืบเชื้อสายชาติพันธุ์ "ลาวโซ่ง" หรือ "ไทดำ" มาแต่บรรพบุรุษ อันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่พูดภาษาตระกูลไท มีอัตลักษณ์เฉพาะตน ทั้งประเพณีและวัฒนธรรม การแต่งกาย คติความเชื่อ ภาษา เป็นของตนเอง

หลวงวิจิตรวาทการ อธิบายที่มาคำว่า "ลาวโซ่ง" ไว้ในหนังสือชนชาติไทยว่า

"ไทยโซ่งนี้ เดิมมีถิ่นฐานอยู่ที่เมืองแกลง แคว้นสิบสองจุไทย ซึ่งเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของอาณาจักรลาว มีชนบทรรมนิยมประเพณีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับคนลาวอย่างหนึ่ง คนไทยสมัยนั้นมักเรียกคนถิ่นอื่นที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ว่า ลาว เช่น ลาวเวียง ลาวพวน เป็นต้น

¹ (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

เมื่อลาวโซ่ง (ผู้ไท หรือไทดำ) อพยพเข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรีเป็นครั้งแรก จึงถูกเรียกว่า “ลาวโซ่ง” ไปด้วย และก็เคยเรียกกันเคยชินมาจนทุกวันนี้”²

ในสมัยธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น อาณาจักรสยามได้เข้าไปมีอำนาจเหนืออาณาจักรล้านช้าง ลิบสองจุไทจึงเปรียบเสมือนอยู่ภายใต้อิทธิพลของสยามด้วย กองทัพสยามได้เกณฑ์ชาวผู้ไทดำ เข้ามาอาศัยอยู่ในหัวเมืองรอบนอกของกรุงเทพฯ เช่น เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม ฯลฯ ชาวสยามเรียกกลุ่มผู้ไทเหล่านี้ว่า “ลาวโซ่ง” ปีพุทธศักราช 2401 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงมีพระราชดำริให้สร้างพระราชวังบนเขาสมน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งคือพระนครคีรี ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเพชรบุรี พระราชวังบนเขาซึ่งลอยเด่นบนมโหฬาร นอกจากพระบารมี พระปรีชาสามารถของล้นเกล้ารัชกาลที่ 4 และพระบรมวงศานุวงศ์ แม่กอง นายช่าง ยังมีไพร่พล ทหาร กรมกรโซึ่งที่น้อมถวายการรับใช้ด้วยหยาตเห็ือและแรงงาน ในฐานะข้าแผ่นดินได้พระบรมโพธิสมภาร ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 ลำดับที่ 343 คือหลักฐานชิ้นสำคัญให้รู้ว่า โซ่ง คือแรงงานสำคัญในการก่อสร้างพระนครคีรี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ยังทรงพระเมตตาต่อบรรดาโซ่ง โดยคัดเลือกโซ่งมารับใช้ในพระราชวังพระนครคีรี ที่เรียกขานว่า **มหาดเล็กเด็กชา** ปฏิบัติหน้าที่รับใช้พระเจ้าแผ่นดิน รัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ตลอดจนเจ้านายทุก ๆ พระองค์ ตลอดจนเฝ้ารักษาพระราชวังพระนครคีรี³

ตระกูลอออไศสุรย์เป็นตระกูลของข้าพเจ้า บรรพบุรุษของตระกูลชื่อ **นายออ** เป็นโซ่งคนหนึ่ง ที่ร่วมปฏิบัติหน้าที่ก่อสร้างพระนครคีรี มีตำแหน่งนายหมวด นายกอง คุมเล็กไพร่ โซ่งด้วยกัน เรียกว่า “สารวัตรออ” เมื่อสร้างพระราชวังเสร็จ ได้รับคัดเลือกเป็น **เด็กชา** ถวายตัวรับใช้ในแผ่นดิน รัชกาลที่ 4 เรื่อยมาถึงแผ่นดินรัชกาลที่ 5 ทั้งนี้ **นายออ** ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ 4 และพระราชทานบัตรเชิญให้ร่วมงานเลี้ยงในพระบรมหาราชวัง พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เนื่องในวาระอันเป็นมงคล ครบร้อยปีพระบรมราชประสูติ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อรัตนโกสินทร์ศก123 บ่งบอกถึงเกียรติภูมิของบรรดาเด็กชา ที่มีความสำคัญไม่ต่างกับข้าหลวง ข้าราชการ บริพารในตำแหน่งอื่น ย่อมหมายถึงเกียรติภูมิของบรรดาโซ่ง ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ และได้รับการยอมรับจากพระเจ้าแผ่นดิน

² (พระบริหารเทพธานี)

³ (กล้ากล้ามจิตต์, 2549)

จากความรู้สึกภาคภูมิใจ ในชาติพันธุ์ ครอบครัว ญาติพี่น้องร่วมสายเลือด สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีและวัฒนธรรม คติความเชื่อของบรรพบุรุษที่ได้รับการปลูกฝัง และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในจิตใต้สำนึกของข้าพเจ้า ตลอดจนการได้เติบโตขึ้นมาภายใต้พหุวัฒนธรรมที่มีชีวิต อันเกิดจากการหลอมรวมความแตกต่างบนผืนแผ่นดินไทย เป็นส่วนสำคัญก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า

จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อต้องการแสดงออกถึงความประทับใจในชาติพันธุ์ของข้าพเจ้า ที่สืบเชื้อสาย “โชน” หรือไททรงดำ มาจากบรรพบุรุษ โดยการถ่ายทอดถึงอัตลักษณ์ทางกายภาพในตัวบุคคล ที่สืบเชื้อสายและลักษณะเด่นของชาติพันธุ์

2. ถ่ายทอดเรื่องราวทางชาติพันธุ์ ที่แสดงออกถึงสำนึกทางชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) ในสายเลือดความเป็นไทดำ ซึ่งสืบเชื้อสายกันมาจากบรรพบุรุษ แสดงออกถึงอัตลักษณ์เฉพาะตน

3. แสดงออกถึงงานสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่มีรูปแบบและอัตลักษณ์ที่เป็นของตนเอง ที่แสดงภาพชีวิตพหุวัฒนธรรม (Multicultural) ที่หลอมรวมตัวตนที่แตกต่างใต้ผืนแผ่นดินไทยอันสงบสุข ร่วมเย็นปรากฏเป็นงานภาพพิมพ์ร่วมสมัย

4. สร้างสรรค์ผลงานด้วยกระบวนการทางศิลปะภาพพิมพ์ (Graphic Art) ผ่านเทคนิควิธีการภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) มีลักษณะ 2 มิติ อยู่ในรูปแบบศิลปะรูปสัญลักษณ์ (Figurative Art) ที่มีลักษณะเฉพาะตน

แนวความคิด

ความหลากหลายของ “กลุ่มชาติพันธุ์” ก่อให้เกิดภาพชีวิตอันสมบูรณ์ของพหุวัฒนธรรม : ชาวโชน หรือไทดำ ชาติพันธุ์หนึ่งที่อพยพเข้ามาสู่เพชรบุรี กลายเป็นชนคนไทยที่สำนึกรักในแผ่นดิน

ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งที่เกิดในครอบครัว เชื้อสายไทดำมาแต่บรรพบุรุษ จึงต้องการแสดงออกเป็นภาพความทรงจำในอดีต ของครอบครัวที่อยู่ในขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ของไทดำ เป็นภาพบรรพบุรุษที่อยู่ในบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่ยังคงความเป็นชาติพันธุ์ไว้ผ่านการแสดงออกที่มีรูปแบบเหมือนจริง และกึ่งจินตนาการ ด้วยเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) ที่มีความซับซ้อนกันด้วยน้ำหนึก และสีสันทากสี เพื่อบ่งบอกถึงการกดทับความทรงจำที่จะไม่มีวันจางหายไป

สมมุติฐานของการศึกษา

การสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า ต้องการถ่ายทอดถึงการถูกเลี้ยงดู ปูปลูกฝัง ค่านิยม คติ ความเชื่อ ภายใต้กรอบแห่งความเป็นชาติพันธุ์ไทดำในพหุวัฒนธรรมร่วมสมัย และต้องการถ่ายทอดถึง ภาพ อารมณ์ความรู้สึกผูกพันประทับใจ ในมโนสำนึกของข้าพเจ้า ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะ ภาพพิมพ์ ผ่านกระบวนการภาพพิมพ์แกะไม้

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานโดยอาศัยประสบการณ์ความรู้สึกที่ถูก หล่อหลอม เลี้ยงดู จนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จึงเกิดความผูกพันต่อครอบครัวและชาติพันธุ์ไทดำของข้าพเจ้า ตลอดจนสร้าง ความรู้สึกภาคภูมิใจและซาบซึ้งตรึงใจ เรื่องราวของบรรพบุรุษในอดีตจึงเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการ สร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า

ขอบเขตด้านเนื้อหา (Content) ข้าพเจ้าได้รับแรงบันดาลใจจาก เรื่องราวของชาติพันธุ์ ชีวิต ความเป็นอยู่ของครอบครัว ด้วยการถ่ายทอดถึงภาพชีวิตในอุดมคติ ร้อยเรียงวัฒนธรรมประเพณี ผสานกับรูปแบบชีวิตของชนเผ่าไทดำ ในบริบทพหุวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่ยืนหยัดข้ามกระแสธาร กาลเวลาของยุคสมัยผ่านสื่อสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ ข้าวของเครื่องใช้ ตลอดจนความรู้สึก ภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของข้าพเจ้า ผ่านผลงานทางศิลปะภาพพิมพ์

ขอบเขตด้านรูปแบบ (Format) สร้างสรรค์ผลงานอยู่ในลักษณะ 2 มิติ ด้วยการสร้างพื้นที่ แสดงถึงภาพในใจของข้าพเจ้า ผ่านรูปทรงธรรมชาติ(Organic Form) ทั้งอัตลักษณ์ทางกายภาพของ บุคคลในครอบครัวและผู้สืบเชื้อสายชาติพันธุ์ไทดำ สิ่งแวดล้อม สภาพบ้านเรือนความเป็นอยู่ที่เป็นอยู่ ในยุคปัจจุบัน รูปทรงของต้นไม้และดอกไม้ ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้นำมาตัดทอนรูปทรงให้ให้เกิด เป็นรูปทรงเรียบง่าย อยู่ในรูปแบบศิลปะรูปสัญลักษณ์ (Figurative Art) จัดวางองค์ประกอบทับซ้อนกับ รูปทรงเรขาคณิต(Geometric Form)ของลวดลายผ้า เพื่อให้เกิดความลงตัว ตลอดจนนำลวดลายผ้า และสีเส้นที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่ามาสร้างสรรค์งานให้มีลักษณะเฉพาะตน

ขอบเขตด้านเทคนิค(Technique) สร้างผลงานผ่านกระบวนการทางภาพพิมพ์แบบฉิวูน (Relief Process) ด้วยเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) ผสมผสานกับเทคนิคภาพพิมพ์ลายฉลุ (Stencil) ในบางส่วนของผลงาน

คำนิยามคำศัพท์

1. Woodcut	เป็นเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้
2. Relief Process	กรรมวิธีพิมพ์จากส่วนนูนของแม่พิมพ์
3. Stencil	เป็นเทคนิคภาพพิมพ์ลายฉลุ
4. Organic Form	รูปทรงธรรมชาติ
5. Geometric Form	รูปทรงเรขาคณิต
6. Figurative Art	ศิลปะรูปลักษณะ
7. Symbol	สัญลักษณ์ลักษณะสิ่งของสิ่งหนึ่ง ที่ถูกกำหนดให้ใช้ ความหมายอีกสิ่งหนึ่ง
8. Creation	การสร้างสรรคให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น
9. Visual Elements	ทัศนธาตุที่เป็นปัจจัยของการเห็น ได้แก่ เส้น น้ำหนัก ที่ว่าง รูปทรง ลักษณะพื้นผิว
10. Ethnic group	กลุ่มชาติพันธุ์
11. Multicultural	พหุวัฒนธรรม
12. Folk Art	ศิลปะพื้นบ้าน
13. Synthetism	ศิลปะสังเคราะห์นิยม
14. Ukiyo-e	ภาพพิมพ์แกะไม้สีน้ำญี่ปุ่น
15. Ethnic Identity	สำนึกทางชาติพันธุ์ หรือชาติลักษณะ

บทที่ 2

ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์

ประสบการณ์ที่จดจำฝังใจ ซึ่งเรียกว่าประสบการณ์เท่านั้นเป็นสิ่งสำคัญและมีความหมาย ก่อให้เกิดการวางระเบียบ กฎเกณฑ์ และเป็นเอกภาพ ซึ่งแต่ละบุคคลย่อมมีประสบการณ์เหล่านี้ แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับภาวะการณ์ต่าง ๆ ที่แต่ละคนประสบ เช่น ความเศร้า ความผิดหวัง ความรัก ความดีใจ ความอ่อนหวาน ความกลัว ความเจ็บปวด ซึ่งศิลปินผู้มีประสบการณ์แท้ ก็อาจนำ ประสบการณ์เหล่านี้แปรเปลี่ยนเป็นประสบการณ์เชิงสุนทรียภาพ มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานของตน⁴

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้านั้น เป็นการถ่ายทอดมาจากความรู้สึกของตัว ข้าพเจ้าที่มีความผูกพันกับชาติพันธุ์ “ไทดำ” หรือ “โซ่ง” ของตนเอง ตลอดจนความผูกพันกับ ครอบครัวและพี่น้องร่วมสายเลือดคนอื่น ๆ ที่ได้ปลูกฝังความเป็น “ไทดำ” ของข้าพเจ้า ตลอดจน สภาพวิถีชีวิตในสังคมที่แวดล้อมไปความหลากหลายในหลากหลายวัฒนธรรม ได้ให้มุมมองและวิถีคิด หลอมรวมออกมาเป็นตัวตนของข้าพเจ้าจวบจนทุกวันนี้ผ่านต้นแบบอันมีอิทธิพลดังต่อไปนี้

อิทธิพลทางด้านสภาพแวดล้อม

ตั้งแต่จำความได้ ข้าพเจ้าเติบโตมาโดยผ่านการเลี้ยงดูภายใต้กรอบแห่งวัฒนธรรมของไทดำ ที่ครอบครัวข้าพเจ้าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษ ข้าพเจ้าจึงผ่านประสบการณ์เกี่ยวกับชาติพันธุ์ตนเองมาอย่างมากมาย ทั้งประเพณีและวัฒนธรรมอันดั้งเดิม พิธีกรรมตามคติความเชื่อของบรรพบุรุษ ซึ่งครอบครัวข้าพเจ้าไม่เคยละทิ้งแต่กลับปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงคำบอกเล่าเรื่องราว เหตุการณ์ของบรรพบุรุษในอดีต ที่ได้รับความสำคัญและการยอมรับจากพระเจ้าแผ่นดิน ดังที่กล่าวมา ในบทที่แล้ว จากประสบการณ์ตรง การเลี้ยงดู การอบรมและปลูกฝังจากครอบครัวนี้เองเป็นต้นแบบที่มีอิทธิพลสำคัญต่อข้าพเจ้า สิ่งเหล่านี้สร้างความภาคภูมิใจ ข้าพเจ้าจึงนำเรื่องราวแรงบันดาลใจเหล่านี้ มาถ่ายทอดเป็นผลงานทางศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตนของข้าพเจ้า ตลอดจนการเติบโตมาภายใต้ ความหลากหลายของวัฒนธรรมบนผืนแผ่นดินไทย เป็นส่วนสำคัญในการซึมซับบรรยากาศของความ

⁴ (สุนพงษ์ศรี, 2555)

รุ่งเรือง ความศิวิไลซ์ของแผ่นดินทองที่เจริญด้วยการหลอมรวมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ก่อเกิดความประทับใจในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 1 ภาพถ่ายชาวไทดำสมัยโบราณ
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

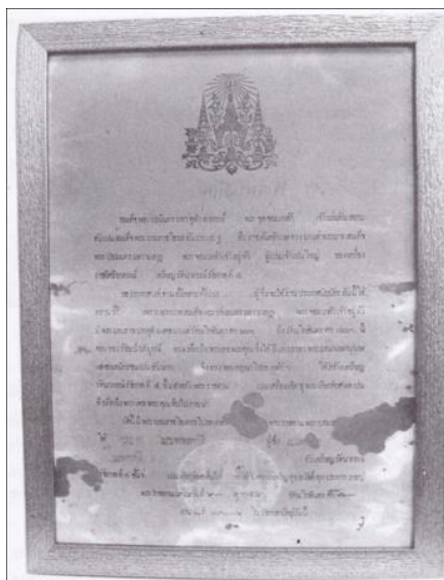
ภาพที่ 2 ภาพคนปูในงานชุมชนไทดำรวมใจเทิดไท้พระจอมเกล้า พ.ศ. 2553
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 3 ภาพถ่ายใบเก่าของคุณย่า
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 4 ภาพถ่ายรูปหมู่ครอบครัวในชุดไทดำ
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 5 ใบประกาศนียบัตร พระบรมราชโองการ รัชกาลที่ 5 ร.ศ.123 มีพระปรมาภิไธย
จุฬาลงกรณ์ เป็นหลักฐานสำคัญที่มีถึงนายออ บรรพบุรุษของข้าพเจ้า
ที่มา : ทวีโรจน์ กล้ากล่อมจิตต์. (2549). ชุนนางโง่ง . หน้า 58.

ภาพที่ 6 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ร.ศ.123 พระราชทานแก่นายออ บรรพบุรุษของข้าพเจ้า
ที่มา : ทวีโรจน์ กล้ากล่อมจิตต์. (2549). ชุนนางโง่ง . หน้า 60.

อิทธิพลจากงานศิลปะภาพถ่ายโบราณ

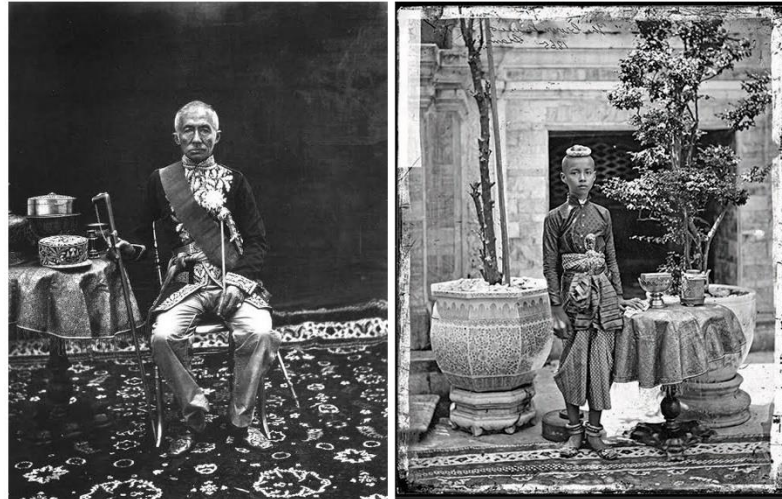
การถ่ายภาพได้วิวัฒนาการมาจากการวาดภาพของจิตรกรในสมัยโบราณ เพื่อบันทึกภาพแห่งความทรงจำและภาพแห่งความประทับใจเอาไว้ นับได้ว่าภาพถ่ายโบราณนั้นไม่ได้มีความสำคัญเพียงแค่เป็นการบันทึกเหตุการณ์ ณ ช่วงเวลานั้นเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่บันทึกเรื่องราวในอดีต ที่เป็นภาพความทรงจำที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนให้เป็นที่วัฒนธรรม ความเชื่อ แนวคิด ซึ่งเป็นรากเหง้าของบรรพชนที่ส่งต่อสู่คนรุ่นหลังอีกด้วย

เสน่ห์อย่างหนึ่งของภาพถ่ายโบราณโดยเฉพาะภาพถ่ายบุคคล (Portrait) คือรูปแบบการจัดท่าของนายแบบนางแบบที่มักจะไม่นั่งมองกล้อง ซึ่งนอกจากจะกลายเป็นรูปแบบเฉพาะตัวจนทำให้กลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นสำหรับคนในสมัยก่อนแล้ว เทคโนโลยีการถ่ายภาพในยุคนั้นยังไม่แพร่หลาย บวกกับกล้องถ่ายรูปมีราคาสูง การถ่ายภาพจึงไม่ใช่เรื่องที่ทำกันได้ง่ายครั้งนัก ทำให้คนในสมัยนั้นจะถือเป็นเรื่องที่จริงจังมาก และมักจะถ่ายรูปในโอกาสสำคัญซึ่งเป็นทางการเท่านั้น ทำให้ภาพถ่ายส่วนใหญ่จะเป็นรูปที่มีลักษณะยืนหรือนั่งในท่าทางจริงจัง⁵

ดังที่กล่าวมาในข้างต้น ข้าพเจ้าได้รับอิทธิพลผลงานมาจาก จอห์น ทอมสัน (John Thomson) ช่างภาพชาวสกอตแลนด์ ที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยในช่วง พ.ศ.2408-2408 โดยเขาเป็นช่างภาพชาวต่างชาติคนแรกที่ฉายพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 รวมไปถึงบรรดาพระบรมวงศานุวงศ์และเหล่าขุนนางต่าง ๆ โดยเขาใช้เวลาส่วนใหญ่ในระหว่างที่อยู่ในกรุงเทพฯ ไปกับการถ่ายภาพบุคคลสำคัญ รวมไปถึงพระราชพิธีสำคัญๆ เช่น พระราชพิธีโสกันต์ของเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ขณะทรงพระเยาว์และพระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน⁶ ซึ่งข้าพเจ้าได้รับอิทธิพลในการจัดวางองค์ประกอบของอิริยาบถภาพบุคคลในผลงาน ประจวบกับการได้เห็นภาพประวัติศาสตร์ในยุคที่คาบเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตของบรรพบุรุษตัวเอง ทำให้ได้ศึกษาและเข้าใจเรื่องราวของยุคสมัยได้ดีขึ้น ตลอดจนการแทรกนำหนังสือพื้นเพียงไม่กี่หน้าของบุคคล วัตถุ หรือทิวทัศน์ฉากหลักให้ดูคล้ายกับเทคนิคของการลงสีในภาพถ่ายยุคโบราณให้มีสีสันสดใสขึ้น เสมือนการคืนชีพหรือสร้างชีวิตใหม่ให้กับความทรงจำในอดีต

⁵ (ch3thailand, 2562)

⁶ (โบราณนานมา, 2561)

ภาพที่ 7 ภาพพระบรมฉายาลักษณ์รัชกาลที่ 4 และภาพเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ ของจอห์น ทอมสัน
เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จาก

https://web.facebook.com/boraannaanma/posts/2015136945407122/?_rdc=1&_rdr

ภาพที่ 8 ภาพถ่ายลงสีใหม่ของรัชการที่ 4 ของจอห์น ทอมสัน

เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จาก <https://pantip.com/topic/33656789>

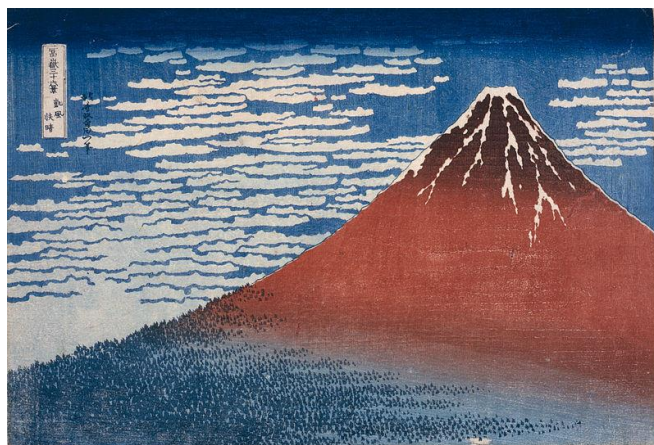
อิทธิพลจากผลงานภาพพิมพ์อุกิโยะ-เอะ (Ukiyo-e)

แนวคิดและเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้สีของชาวญี่ปุ่นมีความแตกต่างจากภาพพิมพ์แกะไม้ของชาวยุโรปมากที่สุด ผลงานอันประณีตซับซ้อนในภาพพิมพ์แกะไม้สีแห่งญี่ปุ่นเกิดจากความพยายามในการประสานงานกันอย่างเพียบพร้อมในระหว่างศิลปินผู้ออกแบบภาพ ช่างแกะแม่พิมพ์และช่างพิมพ์ สีที่ศิลปินใช้พิมพ์มักเป็นหมึกพิมพ์สีน้ำ และมักนำมาใช้ให้เป็นน้ำหนักสีลื่นกันด้วย การพิมพ์เทคนิคแกะไม้สีเป็นกรรมวิธีที่มีความละเอียดอ่อนอยู่ในตัว มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ต้องการความเด็ดขาดแน่นอน ทั้งยังต้องการความฉับไว และการประสานงานกันในระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ เป็นอย่างดีด้วยหลังจากได้ดำเนินการพิมพ์ตามกรรมวิธีจนเสร็จสิ้นแล้ว ศิลปินจึงจะสามารถเห็นจินตภาพทั้งหมดของเขาปรากฏชัดในภาพพิมพ์สำเร็จนั้น

ศิลปินที่มีชื่อเสียงที่สุด ได้แก่ คัตสึชิกะ โฮกุไซ (Katsushika Hokusai) เขาได้สร้างผลงานชั้นเยี่ยมพร่างพรูออกมาอย่างไม่รู้จบสิ้น ความสนใจของเขายู่ในแวดวงเรื่องประวัติศาสตร์และปรัมปราวิทยา ภาพกิจวัตรตามสมัยนิยม ภาพชีวิตสัตว์และภาพภูมิทัศน์ ศิลปินได้บันทึกวัฒนธรรมและชีวิตชาวญี่ปุ่น ให้เป็นที่เข้าใจในวงกว้างขึ้น ในบรรดาครูช่างชาวญี่ปุ่น นับว่าอัจฉริยภาพอันเป็นสากลของโฮกุไซ ได้มีอิทธิพลต่อศิลปะยุโรปหนักหน่วงที่สุด ศิลปินอีกคนคือ อิโรชิเงะ (Hiroshige) เขาเป็นจิตรกรภาพภูมิทัศน์ผู้ยิ่งใหญ่อีกคนหนึ่ง เป็นศิลปินรุ่นแรกพร้อมกับโฮกุไซที่ได้ตรึงติดอยู่ในความคิดคำนึงของชาวยุโรปเช่นเดียวกัน⁷ ตลอดจน คิตางาวะ อุตามารุ (Kitagawa Utamaro) ภาพพิมพ์ของเขามีความสมบูรณ์แบบที่สุด ในการแสดงออกถึงการเพ่งพินิจดูธรรมชาติด้วยความรักและความอ่อนโยนไม่เพียงแต่รูปนกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงรูปสตรีด้วยเช่นกัน

ภาพพิมพ์อุกิโยะ-เอะคล้ายกับผลงานของศิลปินอิมเพรสชันนิสต์ในศิลปะตะวันตก กล่าวคือมีลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติอันอิสระ ทั้งในทางแบบอย่างและทางบรรยากาศ เป็นต้นแบบที่มีอิทธิพลแก่ข้าพเจ้า ทั้งเนื้อหาสาระตลอดจนการศึกษารูปแบบ ทางบรรยากาศ สามารถจับเอาสาระสำคัญของธรรมชาติที่เกิดขึ้นชั่วขณะมาปรากฏบนผลงาน เป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า

⁷ (ชูอูรูน, 2543)

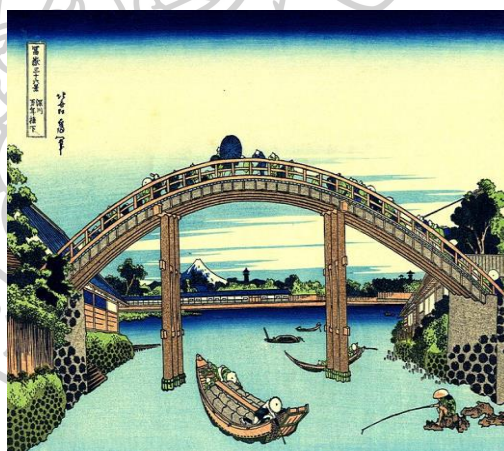
ภาพที่ 9 ภาพผลงาน คัตสึชิเกะ โฮกุไซ

ชื่อผลงาน ภูเขาฟูจิในวันอากาศแจ่มใส (Fine Wind, Clear Morning)

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้สีน้ำ (Ukiyo-e) ปีที่สร้าง ประมาณ พ.ศ.2366-72

ขนาด 25.72 x 38 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จาก <https://en.wikipedia.org/wiki/Hokusai>

ภาพที่ 10 ภาพผลงาน คัตสึชิเกะ โฮกุไซ

ชื่อผลงาน ใต้สะพานมั่งเน็นที่ฟูกะกาวะ (Under Mannen Bridge at Fukagawa)

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้สีน้ำ (Ukiyo-e) ปีที่สร้าง ประมาณ พ.ศ.2373-77

ขนาด 50.8 x 66 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 18 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จาก https://en.wikipedia.org/wiki/Thirty-six_Views_of_Mount_Fuji

ภาพที่ 11 ภาพผลงาน ฮิโรชิเงะ

ชื่อผลงาน แสงจันทร์ที่เมืองนางาคูโบะ (Nagakubo-shuku)

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้สีน้ำ (Ukiyo-e) ปีที่สร้างประมาณ พ.ศ.2383

ขนาด 25.72 x 38 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จาก <https://en.wikipedia.org/wiki/Hiroshige>

ภาพที่ 12 ภาพผลงาน ฮิโรชิเงะ

ชื่อผลงาน ยามเช้าที่นิฮมบาชิ (The Morning glow at the Nihonbashi)

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้สีน้ำ (Ukiyo-e) ปีที่สร้างประมาณ พ.ศ.2376

ขนาด 24.1 x 35.2 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 18 มิถุนายน 2562

เข้าถึงได้จาก <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/36922>

ภาพที่ 13 ภาพผลงาน คิตางาวะ อุตามาโร่

ชื่อผลงาน ผู้หญิงสามคน (Three Beauties of the Present Day)

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้สีน้ำ (Ukiyo-e) ปีที่สร้างประมาณ พ.ศ.2336

ขนาด 37.9 x 24.9 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 1 กรกฎาคม 2562

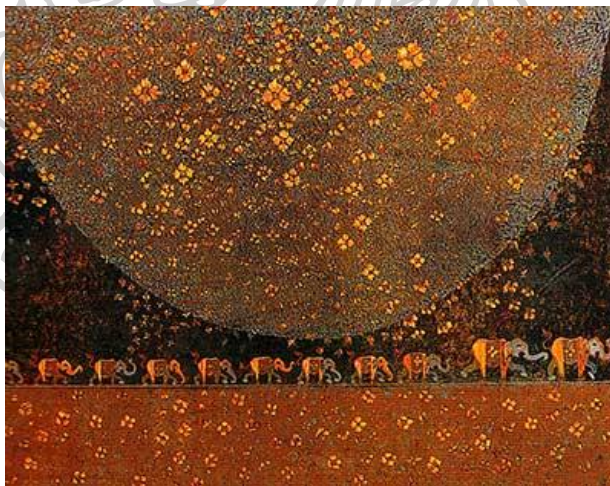
เข้าถึงได้จาก <https://en.wikipedia.org/wiki/Utamaro>

อิทธิพลที่ได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะไทย

ศรีใจ กันทะวัง

เกิดเมื่อ 29 ธันวาคม 2504 จังหวัดลำพูน อาจารย์ประจำแผนกศิลปะภาพพิมพ์ คณะศิลปกรรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา ผลงานภาพพิมพ์แกะไม้ของอาจารย์ศรีใจเป็นการสร้างสรรค์ผลงานมีรูปแบบเฉพาะตน แนวคิดเกิดจากความประทับใจ ในจินตนาการจากบรรพบุรุษและถ่ายทอดถึงลายผ้าโบราณตามแบบศิลปะล้านนาลวดลายจากวัตถุหลายสิ่งในความเชื่อทางพระพุทธศาสนา วิถีธรรมชาติจากความเชื่อของคน ตลอดจนการเดินทางแสวงบุญ โดยใช้ช่างเป็นสัญลักษณ์ของการเดินทาง ดอกไม้ร่วงหล่นเป็นการแสดงถึงการทำความดี

ข้าพเจ้าได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะไทย ในเรื่องนัยยะในการนำเสนอ ทั้งการจัดองค์ประกอบสร้างสรรค์จากลวดลายผ้า ซึ่งแฝงไปด้วยกลิ่นไอแห่งวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่มีชีวิตชีวา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนสัญลักษณ์ทางธรรมชาติเช่นดอกไม้ ที่มีแนวคิดสอดคล้องกันกับข้าพเจ้า ในเรื่องความดี ความงาม ความเคารพศรัทธาต่อความเชื่อ และแฝงเรื่องของกาลเวลาที่ล่วงผ่านไปตามกระแสธารของสังขาร

ภาพที่ 14 ภาพผลงาน ศรีใจ กันทะวัง

ชื่อผลงาน June in Lanna/1998

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) ปีที่สร้าง 1998

ขนาด 129 x 179 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 8 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จาก <http://www.rama9art.org>

ภาพที่ 15 ภาพผลงาน ศรีใจ กันทะวัง

ชื่อผลงาน March in Lanna/1998

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) ปีที่สร้าง 1998

ขนาด 100 x 70 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 18 มิถุนายน 2562 เข้าถึงได้จาก <http://www.rama9art.org>

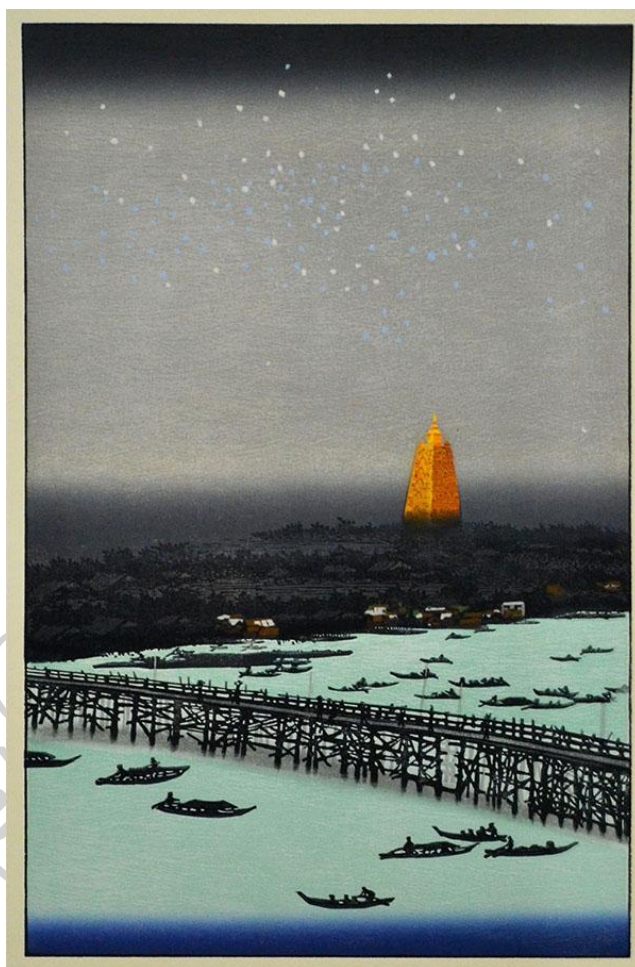
ศาสตราจารย์เกียรติคุณพิชณุ ศุภนิมิตร

อาจารย์ประจำภาควิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ท่านเป็นอาจารย์ที่อุทิศชีวิตให้การสอนอย่างต่อเนื่อง ท่านสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมและภาพพิมพ์ จนได้รับรางวัลทั้งในและต่างประเทศ เป็นศิลปินระดับชาติและนานาชาติ อีกทั้งยังเป็นนักประพันธ์ และนักวิจารณ์ศิลปะชั้นแนวหน้าของประเทศ

ข้าพเจ้าได้รับแรงบันดาลใจที่สำคัญ จากผลงานภาพพิมพ์ชุด "บนแผ่นดินพระราชา" ที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยแรงบันดาลใจจากความรัก ความเคารพ เทิดทูน และหวนหาอาลัย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ เมื่อความสงบสุขร่มเย็น ความเจริญก้าวหน้า ความมั่งคั่งทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี อันดงามในแผ่นดินไทย ล้วนดำรงอยู่และดำเนินสืบเนื่องมาอย่างรุ่งเรืองได้บนแผ่นดินที่พระองค์ท่านทรงสร้าง ภูมิธรรมแห่งแผ่นดินทอง สื่อแสดงผ่านสัญลักษณ์ของสถานที่สำคัญที่มีความหมายเชื่อมโยงถึงพระองค์ท่าน โดยรูปแบบของงานภาพพิมพ์แกะไม้และภาพพิมพ์ตะแกรงไหมที่ละเอียดอ่อนงดงาม

สืบเนื่องด้วยข้าพเจ้าได้มีโอกาสเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชณุในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ในฐานะคณะช่างทำงานเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ ทำให้ข้าพเจ้าเปิดโลกทัศน์รับทั้งรูปแบบและวิถีคิดมา

เป็นอย่างมาก ทั้งรูปแบบทางศิลปกรรมที่ผสมระหว่างความเป็นไทย และรูปแบบภาพพิมพ์อุกิโยะ-เอะของญี่ปุ่นผสมผสานกันอย่างลงตัวกลายเป็นจิตวิญญาณแห่งตะวันออก ตลอดจนวิถีคิดจากความเป็นชาติไทย ความภาคภูมิใจในแผ่นดินแม่ได้ร่วมเสวตฉัตรของพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งข้าพเจ้ามีความรู้สึกผูกพันและประทับใจ ดังได้กล่าวมาในบทที่แล้ว ก่อเกิดแรงบันดาลใจสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 16 ภาพผลงาน พิชณ สุภนิมิตร

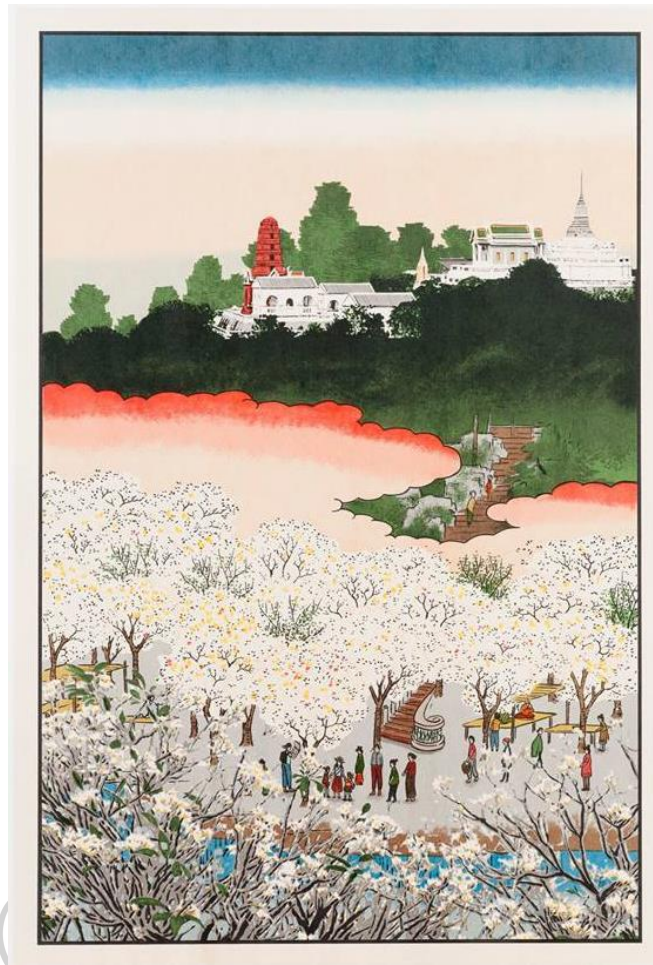
ชื่อผลงาน สายน้ำแห่งศรัทธา – The River of Faith

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) ปีที่สร้าง 2018

ขนาด 57 x 38 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 18 มิถุนายน 2562

เข้าถึงได้จาก <http://exhibition.contestwar.com/node/1889>

ภาพที่ 17 ภาพผลงาน พิษณุ ศุภนิมิตร

ชื่อผลงาน วังฤดูร้อนบนเนินเขา – Summer Palace on the Hill

เทคนิค ภาพพิมพ์ตะแกรงไหม (Silkscreen) ปีที่สร้าง 2018

ขนาด 84 x 57 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 31 พฤษภาคม 2562

เข้าถึงได้จาก <http://www.portfolios.net/events/legendary-land-of-the-king>

อิทธิพลที่ได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปินต่างประเทศ

ปอล โกแกง

ปอล โกแกง (Paul Gauguin) ผู้ดำเนินชีวิตอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 19 ได้ชื่อว่าเป็นศิลปินหัวขบถสมัยโพสต์อิมเพรสชันนิสม์ (Post Impressionism) โกแกงเชื่อว่าแรงบันดาลใจของงานศิลปะเกิดขึ้นในธรรมชาติ เขาจึงชอบสร้างสรรค์ผลงานกลางแจ้ง สีสดใสของสรรพสิ่งกลางแดดจ้าเป็นสิ่งเร้าใจสำหรับเขา อีกทั้งศิลปะพื้นบ้าน (Folk Art) ก็เป็นแรงบันดาลใจที่เติมไปด้วยมนต์ขลัง โกแกงจึงตัดสินใจไปใช้ชีวิตที่ตาฮิติ (Tahiti) และเกาะมาร์เคซาสส์ (Marquesas) และที่นี้เองที่เขาพัฒนาฝีมือสร้างสรรค์งานศิลปะ ออกมาให้โลกชื่นชมเป็นจำนวนมาก ภาพของเขามักเต็มไปด้วยสีสันจัดรูปทรงเรียบง่ายบิดเบี้ยว เกือบจะถึงกับแบนเพราะไม่มีเงา แต่เต็มไปด้วยเรื่องราวและวิถีชีวิตเรียบง่ายของชาวเกาะ จนนักทฤษฎีศิลปะสมัยต่อมาเรียกสไตล์ศิลปะแบบนี้ว่าศิลปะสังเคราะห์นิยม (Synthetism)⁸

ข้าพเจ้ารับอิทธิพลจากโกแกงทางด้านรูปแบบทั้งในส่วนของการใช้สีที่สดใส คู่สีตรงข้ามตัดกันแบบชัดเจนในผลงาน ซึ่งอาจเป็นลักษณะการใช้สีในงานศิลปะของกลุ่มชาติพันธุ์ ในเครื่องแต่งกายหรืองานผ้า ซึ่งเต็มไปด้วยความบริสุทธิ์ ทว่าแฝงไปด้วยมนต์เสน่ห์อันลึกลับยากจะหยั่งถึง ตลอดจนรูปลักษณ์ทางกายภาพของคนในผลงานรวมไปถึงส่วนอื่น ๆ ด้วย ที่ถูกตัดทอนและคลี่คลาย ลดค่าความเหมือนจริงลงไป รวมไปถึงวิถีคิดที่ผลงานของเขาถ่ายทอดเรื่องราวของผู้ถูกเรียกว่าอนารยะชนที่บุคคลทั่วไปไม่ทราบถึงเรื่องราว ภูมิหลัง คติความเชื่อและการดำเนินชีวิตซึ่งสอดคล้องกับการนำเสนอของข้าพเจ้าที่ต้องการบอกเล่าถึงเรื่องราวของชาติพันธุ์เก่าแก่ของตน สิ่งเหล่านี้อาจเรียกได้ว่าเป็นอิทธิพลอันสำคัญที่ได้รับมาจากศิลปินชั้นบรมครู ซึ่งเป็นต้นแบบแห่งความประทับใจ

⁸ (รักษ์เจริญ, 2558)

ภาพที่ 18 ภาพผลงาน ปอล โกแกง

ชื่อผลงาน When Will You Marry?

เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ (Oil on canvas) ปีที่สร้าง 1892

ขนาด 101 x 77 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2562

เข้าถึงได้จาก https://en.wikipedia.org/wiki/When_Will_You_Marry%3F

ภาพที่ 19 ภาพผลงาน ปอล โกแกง

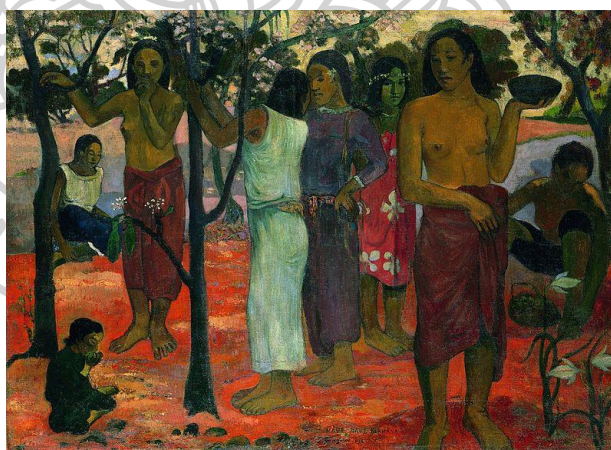
ชื่อผลงาน Tahitian Women on the Beach

เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ (Oil on canvas) ปีที่สร้าง 1891

ขนาด 69 x 91 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2562

เข้าถึงได้จาก https://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Gauguin

ภาพที่ 20 ภาพผลงาน ปอล โกแกง

ชื่อผลงาน Nave Nave Mahana

เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ (Oil on canvas) ปีที่สร้าง 1896

ขนาด 95 x 130 เซนติเมตร

เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2562

เข้าถึงได้จาก https://en.wikipedia.org/wiki/Nave_Nave_Mahana

สรุปอิทธิพลจากการสร้างสรรค์

จากการศึกษาศิลปะของข้าพเจ้า สิ่งที่จะช่วยสนับสนุนสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน สิ่งสำคัญคือองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งประสบการณ์ตรงจากสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ เรื่องราวของชาติพันธุ์ ที่ครอบครัวได้ปลูกฝังค่านิยม และความเชื่อต่างๆมาโดยตลอด จนก่อให้เกิดสำนึกทางชาติพันธุ์ในจิตใจของข้าพเจ้า จากความผูกพันและความประทับใจ

อิทธิพลจากงานศิลปกรรมจากศิลปินแขนงต่างๆ มีส่วนสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจทั้งจากผลงานภาพถ่ายของจอห์น ทอมสัน ในการการศึกษาเรียนรู้เรื่องราวในอดีตที่คาบเกี่ยวกับยุคสมัย ในช่วงเวลาที่บรรพบุรุษของชาติพันธุ์ข้าพเจ้าเริ่มมีบทบาทในทางสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังให้อิทธิพลด้านรูปแบบการจัดวางอิริยาบถ ของภาพบุคคลในผลงาน อิทธิพลจากผลงานภาพพิมพ์แกะไม้ญี่ปุ่น ในรูปแบบของความประทับใจในบรรยากาศของแสงสี และภาพภูมิทัศน์ของธรรมชาติที่เกิดขึ้น ณ อารมณ์ชั่วขณะ เช่นเดียวกับผลงานภาพพิมพ์ของศาสตราจารย์พิษณุ ศุภนิมิตร ที่ให้แรงบันดาลใจในวิธีคิดผสมผสานจิตวิญญาณความเป็นตะวันออก ของรูปแบบพหุวัฒนธรรม ในการจัดวางผสมผสานระหว่างความเป็นไทยและความเป็นญี่ปุ่น ตลอดจนเรื่องราวสื่อสัญลักษณ์ต่างๆ ในผลงานดังเช่น ผลงานภาพพิมพ์แกะไม้ของอาจารย์ศรีใจ กันทะวัง ที่ข้าพเจ้าแฝงนัยยะ ถ่ายทอดบนผลงาน ศิลปินไทยเพื่อต่อยอดแนวความคิด อีกทั้งยังศึกษาและรับรูปแบบจากศิลปินชั้นบรมครูของโลกอย่างปอล โกแกง ในเรื่องการจัดวางองค์ประกอบของโครงสร้าง การตัดทอนและคลี่คลายรูปแบบจากรูปธรรมสู่กึ่งนามธรรม และแนวคิดจากผลงานที่ถ่ายทอดเรื่องราวความประทับใจในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และอารยชนเช่นเดียวกัน

การศึกษาจากประสบการณ์จริงและความประทับใจ ก่อเกิดองค์ความรู้อันมหาศาลจากการเรียนรู้และปฏิบัติ เป็นส่วนสำคัญของข้าพเจ้าในการช่วยพัฒนาผลงานและสะท้อนตัวตนของข้าพเจ้า บนงานศิลปะต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

กระบวนการและองค์ประกอบในการสร้างสรรค์

ศิลปะคือการสร้างสรรค์ที่เกิดจากประสบการณ์ ผลงานที่ตีพิมพ์เกิดจากการใคร่ครวญประมวลผลทางความคิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า ก่อนจะถ่ายทอดความคิดที่ผ่านการประมวลออกมาเป็นผลงานที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้

ข้าพเจ้าประมวลผลจากประสบการณ์การรับรู้ สัมผัสโดยตรงจากประสบการณ์จริงหลอมรวมกับอารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวภายในเป็นตัวหลักต้นในการสร้างสรรค์ผลงาน ประกอบกับการนำความรู้สึกส่วนตัวในความสัมพันธ์ที่ผูกพันกันในครอบครัว ต่อผืนแผ่นดินแม่และต่อชาติพันธุ์ไทดำของข้าพเจ้า นำเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์ นำภาพชีวิตที่สมบูรณ์ในอุดมคติมาถ่ายทอดในเทคนิคกระบวนการศิลปะภาพพิมพ์ (Graphic Art) อย่างตรงไปตรงมา และเรียบง่าย ให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ในชุดนี้ มีจุดเริ่มต้นมาจากประสบการณ์ส่วนตัว ในการถูกเลี้ยงดูมาภายใต้ครอบครัวที่สืบเชื้อสายมาจากชาติพันธุ์ที่แตกต่างอย่างไทดำ ภาพชีวิตดั้งเดิม การปลูกฝังค่านิยมทางวัฒนธรรม การรับรู้เรื่องราวต่างๆ เป็นแรงกระตุ้นและต้นแบบความประทับใจที่สำคัญ สำหรับข้าพเจ้าผู้ที่เติบโตขึ้นมาในยุคปัจจุบัน ยุคที่ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ เทคโนโลยี และผลผลิตทางนวัตกรรมใหม่ๆ ก้าวล้ำเข้าสู่ชีวิตจริงของมนุษย์มากกว่าเก่า ความโหยหาอดีต ถวิลใฝ่มองเรื่องราวในวันวาน ยังอยู่ในโสตสำนึกของข้าพเจ้า เพื่อที่จะได้ไม่ลืมรากเหง้าความเป็นตัวตน สำหรับการก้าวเดินไปอนาคตข้างหน้าได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งหมดทั้งมวลเกิดจากการคิดวิเคราะห์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า จึงต้องการสร้างสรรค์ผลงานที่ตรงและสนองต่อความรู้สึกส่วนตัวมากที่สุด

จนนำไปสู่การรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากครอบครัว ศึกษาข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นไปอีก ทั้งเรื่องประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีอื่น ๆ ให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการศึกษาถึงความหมายของสัญลักษณ์ในลวดลายผ้าของไทดำที่แตกต่างกัน ตลอดจนศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหนังสือ และสัมภาษณ์บุคคล นักประวัติศาสตร์และนักวิชาการท้องถิ่น นำองค์ความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาขึ้นมาใหม่ ผ่านขั้นตอนทางกระบวนการคิด เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นภาพร่างต้นแบบแนวความคิดของผลงานเพื่อให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการนำเสนอมากที่สุดโดยมีต้นแบบความรู้จากบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

อาจารย์ถนอม คงยิ้มละมัย

อาจารย์ถนอมเป็นชาวไทดำตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ที่มีความภาคภูมิใจในเชื้อสายชาติพันธุ์ของตนเอง และมีปณิธานอย่างแรงกล้า ที่จะเชิดชูศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทดำ ให้เป็นที่รับรู้ของบุคคลภายนอก รวมไปถึงการก่อตั้ง “พิพิธภัณฑ์ปานถนอม” เพื่อสืบสานปณิธานเชิดชูเกียรติชาวไทดำ อีกทั้งยังเป็นอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องวรรณกรรมไทดำ เพื่อให้เยาวชนได้มีความรู้และช่วยกันสืบทอดภาษาโชน และการละเล่น การขับร้องต่างๆ ที่เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า

ข้าพเจ้าอาศัยองค์ความรู้และปณิธานอันแรงกล้าของอาจารย์ถนอมเป็นต้นแบบในแรงศรัทธาการศึกษาข้อมูลต่างๆ และการสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทดำ ให้ปรากฏสืบไป

ทวีโรจน์ กล้ากล่อมจิตต์

คุณทวีโรจน์ กล้ากล่อมจิตต์เป็นชาวจังหวัดเพชรบุรี เป็นเจ้าของและผู้จัดการ **มิวเซียมเพชรบุรี** เป็นนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผู้เรียบเรียงหนังสือประวัติศาสตร์ของจังหวัดเพชรบุรีไว้มากมาย หนึ่งในนั้นคือหนังสือ “ขุนนางโชน” อันเป็นหนังสือที่บอกเล่าเกียรติภูมิแห่งชาติพันธุ์ของชาวโชน หรือไทดำ ในแง่ของประวัติศาสตร์ที่ได้มีโอกาสถวายงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาท ในหลวงรัชกาลที่ 4 เรืองมาจนถึงรัชกาลที่ 5

ด้วยองค์ความรู้ในเชิงประวัติศาสตร์ ที่คุณทวีโรจน์ได้ศึกษา เรียบเรียงนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญอีกท่านที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆของชาติพันธุ์ไทดำ ให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ และเข้าใจถึงเรื่องราวในอดีตมากยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าได้อาศัยความรู้จากหนังสือ และความกรุณาที่ดีจากคุณทวีโรจน์มา โดยตลอดในการถ่ายทอดความรู้ มาประยุกต์เป็นต้นแบบแนวความคิดที่สำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน

ทั้งจากเรื่องราวประเพณีต่าง ๆ ของ ชาวไทดำ หรือ ลาวโซ่ง เป็นชนเผ่าที่มีเอกลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ของตน จึงมีความโดดเด่นทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม เช่นยังมีความเชื่อผูกพัน กับกรอบความคิดในเรื่องผี แต่มีความกลมกลืนอยู่ในกิจกรรมที่ดำเนินไปอย่างเป็นปกติ ตามการดำเนินชีวิตของชาวไทดำยึดโยงกับชีวิตของพวกเขาตั้งแต่แรกเกิดจนล้มตายเป็นดังภาพสะท้อนความเชื่อในเรื่องผีที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน ตามวัฏจักรที่หมุนเวียนไปเช่นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการเกิดประเพณีไปจนถึงงานศพนอกจากนี้ยังมีประเพณีของชาวไทดำที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปภายหลังการรับเอาวัฒนธรรมและคติทางพุทธศาสนามาผสมผสาน อาจมีแนวคิดตลอดจนรายละเอียดแบบแผนในวิธีที่แตกต่างออกไปจากกรอบความคิดเดิม

ประเพณีเสน เป็นประเพณีเกี่ยวข้องกับการเซ่นไหว้ผีต่าง ๆ ที่เห็นเป็นสำคัญได้แก่ **พิธีเสนเฮือน** โดยมีผู้ประกอบพิธีเรียกว่า **หมอเสน** หรือ **หมอมด** เป็นที่ยอมรับในกลุ่มชาวลาวโซ่ง เนื่องจากหมอเสนจะได้รับการถ่ายทอดวิชามาจากบรรพบุรุษของตน

โดยในการประกอบ **พิธีเสนเรือน** หรือ **เสนเฮือน** นั้นจะมีหมอเสนเป็นผู้ประกอบพิธี เป็นพิธีใหญ่นิยมทำกันปีละครั้งเพื่อเซ่นไหว้ผีเรือน หรือผีบรรพบุรุษละวันก็แต่ในช่วงเดือนเก้าและเดือน 10 ที่จะไม่มีการเสนเรือน เพราะมีความเชื่อว่าผีเรือนกลับไปเฝ้า **แกน** หรือผีฟ้าจะไม่เกิดผลใดใด เป็นพิธีที่ชาวไทดำ แสดงออกถึงความกตัญญูระลึกถึงพระคุณบรรพบุรุษที่ล่วงลับ ตลอดจนปรารถนาให้ผีเรือนนั้นปกป้องคุ้มครองลูกหลานมีการจัดชุดหมากพลู และแต่ง **ปานเดือน** คือการจัดภาชนะใส่อาหารต่างๆ ไว้เพื่อเซ่นไหว้ เพื่อแสดงความเคารพขอพรให้อยู่ดีมีสุข หรือเพื่อขอขมาให้ผีปกปักรักษา สร้างผลดีต่อชาวไทดำให้เป็นอยู่อย่างปกติสุข ลักษณะรูปแบบประเพณีและพิธีกรรมนั้นมีความเชื่อมโยงโดยตรงต่อผีที่มีบทบาทหน้าที่ เสมือนนายที่พวกเขาเคารพยำเกรง

เช่นเดียวกับ **พิธีทำปาดตง** หรือวันไหว้ผีเรือน กุศโลบายคล้ายคลึงกับพิธีเสนเรือน แต่แตกต่างกันคือเป็นพิธีขนาดเล็กทำกันในครัวเรือนโดยไม่ต้องเรียกใช้หมอเสน ทุกสัปดาห์ จะมีการยก **ปานเดือน** เป็นสำรับกับข้าวขนาดเล็ก ไปเซ่นไหว้ผีเรือน ผีบรรพบุรุษบน **กะล้อห้อง** ซึ่งเป็นห้องผีที่ตระเตรียมไว้ให้ผีบรรพบุรุษที่มีลำดับศักดิ์ใกล้เคียงกัน

ประเพณีการเกิด ก่อนคลอดมีการเซ่นไหว้ผีเรือน เรียกว่า **วานขวัญผีเรือน** กระทำโดยหมอขวัญเป็นผู้ทำพิธีภายหลังการคลอด ผู้เป็นแม่จะอยู่ไฟเป็นระยะเวลาหนึ่งเดือนเรียกว่า **อยู่กำเดือน** ในระยะสามวันแรกที่นางอยู่หน้าเตาตลอด จะเรียกว่า **อยู่กำไฟ** หลังจากออกทำไฟจะมีการเซ่นสู่ขวัญให้ดูแลเด็กที่เกิดใหม่ด้วยการจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ใส่ **ปานขวัญ** สำหรับเพื่อทำพิธีสู่ขวัญ

ประเพณีงานศพ แต่เดิมเมื่อมีใครตายในหมู่บ้านชาวไทดำ จะมีการยิงปืนขึ้นฟ้าสามนัดเป็นการบอกกล่าวแก่ชาวบ้านทุกคนจะหยุดทำงาน จนกว่าจะนำศพไปเผาถือว่าเป็นวันร้ายไม่เหมาะแก่การทำสิ่งใดที่เป็นมงคลแม้แต่การทำมาหาเลี้ยงชีพ ถือเป็นกุศโลบายให้ทุกคนมาช่วยลงแรงกันจัดงานทำเสาหลวง เพื่อส่งสิ่งทดแทนข้าวของเครื่องใช้และสร้าง**เรือนหอแฮ้ว** เรือนจำลองที่ให้ผู้ตายอยู่หลังจากทำพิธีกรรมเผาศพและนำเก้าอี้กระดูกฝังไว้ที่**ป่าแฮ้ว**หรือป่าช้า เมื่อครบเจ็ดวันผู้ทำพิธีจะเชิญวิญญาณผู้ตายกลับเรือนเป็นผี เป็นผีเรือนที่**กะล่อห้อง** เว้นแต่ผู้ที่ตายไม่ดีไม่ปกติหรือตายโหงก็จะไม่ทำพิธีเชิญขึ้นเรือน⁹

ภาพที่ 21 ภาพถ่ายครอบครัวในชุดไทดำ
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 22 ภาพถ่ายการรำรำของชาวไทดำ
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

⁹ (ล่อใจ, 2555)

ภาพที่ 23 ภาพถ่ายพิธีเสนาเรื่อน
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 24 ภาพถ่ายพิธีศพชาวไทยพุทธเชื้อสายไทดำ
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

การศึกษาลวดลายต่าง ๆ จากชุดแต่งกายและข้าวของเครื่องใช้ พบว่าลวดลายเป็นการสร้างสรรค์จากภูมิปัญญา และทางศิลปะในการตัดทอรูปทรงของธรรมชาติ ทั้งดอกไม้และแมลง ให้เรียบง่าย และบริสุทธิ์ ซึ่งลวดลายต่าง ๆ ล้วนแต่มีเอกลักษณ์และเรื่องราวของตนเอง ตลอดจนการใช้สอยที่แตกต่างกันตามแต่วาระโอกาส ลวดลายที่นิยมและยังคงรักษาไว้ปรากฏในปัจจุบันได้แก่ “ลายดอกจัน” แสดงออกถึงสายเลือดของไทยดำที่ไม่มีสิ้นสุด “ลายดอกแปด” แสดงออกถึงพิธีกรรมและการบูชาเทพ ผี ตามคติความเชื่อ ปรากฏอยู่ในเสื้อฮีที่ทอในพิธีกรรม “ลายดอกมะลิลา” แสดงถึงความเป็นผู้หญิง “ลายดอกบัว” แสดงออกถึง การกำเนิดของชนไทยดำเสมือนการเกิดของดอกบัวจากตม เป็นต้น

อีกทั้งวิถีคิดจากการจัดลวดลายในชุดเสื้อฮี ชุดพิธีกรรมของชาวไทดำ ที่ความเป็นจริงแล้วลวดลายสวยงามบนเสื้อจะถูกปักไว้ข้างใน แต่ในงานอวมงคลเช่นงานศพ ลวดลายจากด้านในจะถูกกลับออกด้านนอกเวลาสวมใส่ เป็นการสื่อถึงความดี ความงาม ของตัวบุคคล ในเวลาที่มีชีวิตอยู่ไม่จำเป็นต้องเรียกร้องป่าวประกาศจากสิ่งใด ทว่าความตายเวลาสุดท้ายของช่วงชีวิต คุณงามความดีจะติดตัวแก่ผู้กระทำมันเสมอ

ภาพที่ 25 ภาพลวดลายต่าง ๆ ในรูปแบบศิลปะของชาวไทดำ

ภาพที่ 26 ภาพเครื่องแต่งกายของชาวไทดำ
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 27 ภาพลวดลายในข้าวของเครื่องใช้ ในรูปแบบศิลปะของชาวไทดำ
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 28 ภาพลวดลายในข้าวของเครื่องใช้ ในรูปแบบศิลปะของชาวไทดำ
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 29 ภาพลวดลายในข้าวของเครื่องใช้ ในรูปแบบศิลปะของชาวไทดำ
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 30 ภาพแสดงการตกแต่งภายในสถาปัตยกรรมไทยแบบร่วมสมัย
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 31 ภาพแสดงการตกแต่งภายในสถาปัตยกรรมไทยแบบร่วมสมัย
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

การสร้างภาพต้นแบบ

การสร้างภาพร่างต้นแบบแนวความคิดเป็นการถ่ายทอดความคิดของตนเอง โดยเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกจากภายในสู่ภายนอก โดยหลังจากรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ คือข้อมูลดิบต่าง ๆ เช่น ภาพถ่าย บทสัมภาษณ์ ข้อเขียนต่าง ๆ มาประมวลผลทางความคิดเพื่อกลั่นกรองแนวความคิดให้ตกผลึก เกิดเป็นข้อมูลทางทฤษฎีซึ่งตรงต่อการสร้างงานที่สอดคล้องกับเนื้อหาขอบเขตผลงานที่กำหนดมากที่สุดดังต่อไปนี้

1.เนื้อหา เป็นการสร้างสรรค์จากภาพชีวิตของชาติพันธุ์ไทดำ ภายใต้บริบทวัฒนธรรมร่วมสมัย ถ่ายทอดภาพลักษณ์ในอุดมคติ ความผูกพันและความประทับใจ จากการถูกปลุกฝัง ค่านิยม คติความเชื่อต่าง ๆ จากชาติพันธุ์เก่าแก่ของตน ผ่านครอบครัวที่สืบเชื้อสาย หลอมรวมกลายเป็นตัวตนของข้าพเจ้า

2.เรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ในผลงานเสมือนเป็นการบอกเล่าภาพชีวิต ตามการดำเนินชีวิตของชาวไทดำ ยึดโยงกับชีวิตของพวกเขาตั้งแต่แรกเกิดจนล้มตาย ตามวัฏจักรที่หมุนเวียนไปตามกระแสธารของกาลผ่านหลากหลายยุคสมัย ร้อยเรียงเรื่องราวไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3.รูปแบบ ข้าพเจ้าต้องการสร้างภาพร่างโดยมีรูปแบบเป็นภาพชีวิตของชาวไทดำ โดยใช้อิริยาบถที่แตกต่างกันไปตามเรื่องราวของแต่ละชิ้นงานที่น่าเสนอ ผ่านการจัดวางองค์ประกอบทับซ้อนกับรูปทรงทางสถาปัตยกรรมภายใน รูปทรงธรรมชาติของต้นไม้ และดอกไม้ ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้ สอดประสานกับลวดลายต่าง ๆ ที่เป็นแบบลักษณะเฉพาะของไทดำ นำมาจัดวางให้เกิดความลงตัว เกิดเป็นภาพชีวิตที่สมบูรณ์ซึ่งตรงตามความรู้สึกนึกคิด ที่ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอ

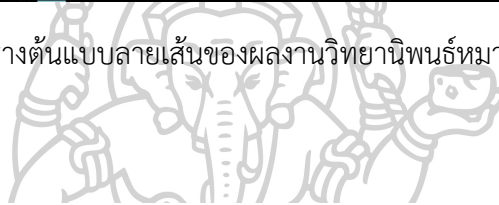
4.เทคนิค จากการประมวลผลทางความคิด นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานภาพร่างผ่านมายาทางคอมพิวเตอร์ โดยสร้างสรรค์ภาพร่างให้ชัดเจน โดยสร้างทั้งค่าน้ำหนักของตัวคน วัตถุ ฉากหลังผลงาน และค่าของสีต่าง ๆ ให้เหมือนผลงานจริงมากที่สุด เพื่อความรัดกุมในการสร้างสรรค์ผลงานจริงผ่านกระบวนการทางภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) ในลำดับต่อไป

ภาพที่ 32 การสร้างภาพร่างต้นแบบลายเส้นของผลงานวิทยานิพนธ์หมายเลข 1-6

ภาพที่ 33 การสร้างภาพร่างต้นแบบลายเส้นของผลงานวิทยานิพนธ์หมายเลข 1-6

ภาพที่ 34 ภาพร่างต้นแบบแนวความคิดวิทยานิพนธ์ หมายเลข 1-6 โดยมายาคอมพิวเตอร์โปรแกรม Photoshop

สัญลักษณ์ต่างๆในผลงาน

ดอกไม้

ภาพดอกไม้ที่ปรากฏในผลงานมีอยู่หลายส่วนและสื่อถึงนัยยะทางแนวความคิดที่แตกต่างกัน เช่นดอกไม้จากบนต้นไม้ที่ร่วงหล่นบนพื้น แสดงออกถึงสัญญาณของความดี ความงาม เป็นการแสดงออกถึงการยินดีในการกระทำความดี หล่นร่วงมาแทนที่แทนการสรรเสริญ เป็นเหมือนคำยินดีจากพื้นแผ่นดิน ตลอดจนดอกไม้ในแจกันเปรียบเสมือนวันเวลาที่ล่วงผ่าน ช้ามากเวลาจากอดีตสู่ปัจจุบัน

ต้นไม้และร่มเงา

ต้นไม้เป็นเสมือนรากเง้าที่คอยค้ำจุน ในแง่ของจิตวิญญาณความเป็นบรรพบุรุษ ที่ยืนหยัดบนผืนแผ่นดินมาหลายชั่วอายุคน คอยแผ่ร่มเงาเมตตาแห่งความอบอุ่นแก่ลูกหลาน ให้ดำเนินชีวิตต่อไปในภายภาคหน้าได้อย่างสุขสงบ ร่มเย็น อีกทั้งต้นไม้ที่ปรากฏในผลงานผู้สร้างสรรค์เลือกใช้ต้นลีลาวดีเป็นส่วนสำคัญ สืบเนื่องด้วยเป็นการแทนภาพในใจของความทรงจำของพระนครคีรี อันเป็นพระราชวังฤดูร้อนที่ร่ายล้อมไปด้วยต้นและดอกลีลาวดีสีขาวบนยอดเขาในจังหวัดเพชรบุรี อันเป็นบ้านเกิดและเป็นสถานที่ซึ่งชาติพันธุ์ไทดำได้ถวายเป็นการรับใช้ในการก่อสร้างแต่สิ้นเกล้ารัชกาลที่ 4 เกิดเป็นเกียรติภูมิแห่งชาติพันธุ์ไทดำที่ตราตรึงประทับอยู่ในใจ ตลอดมา

ข้าวของเครื่องใช้

ภาพของวัตถุข้าวของเครื่องใช้ในผลงาน เป็นการแสดงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน ในผลงานหยิบยกเอาวัตถุที่มีความแตกต่างกันจากหลายรูปแบบวัฒนธรรม ทั้งของไทย ไท และจีน มาจัดองค์ประกอบร่วมกันให้มีเอกภาพเสมือนพหุวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ ที่ผ่านการหลอมรวมกันผ่านเวลาของความเปลี่ยนแปลง หลากยุคหลายสมัย

ลวดลายต่างๆ ในผลงาน

ลวดลายต่างๆในผลงานเป็นการหยิบยกนำเอาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่สำคัญของไทยมาสร้างสรรค์ คือลวดลายผ้าอันเป็นภูมิปัญญาและรากเง้าทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งสามารถสะท้อนและสำแดงอัตลักษณ์ของความเป็นชนเผ่าได้เป็นอย่างดี ลวดลายจึงแสดงถึงนัยยะของความเป็นชาติพันธุ์ ตลอดจนแสดงถึงความดีและความงามในอีกรูปแบบหนึ่ง

วิธีการและเทคนิคในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์เต็มไปด้วยขั้นตอน และเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์มากมาย จนแทบจะเรียกได้ว่าไร้ซึ่งขีดจำกัด หากแต่การเลือกสรรสิ่งที่ดีที่สุดเหมาะสมที่สุดสำหรับถ่ายทอดแนวความคิดของตัวศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรมได้นั้น ตัวศิลปินเองย่อมตระหนักรับรู้ได้ว่าเทคนิคหรือกระบวนการสร้างสรรค์ในรูปแบบใดที่เหมาะสมกับตัวเองว่าจะแสดงศักยภาพของผลงานออกมา

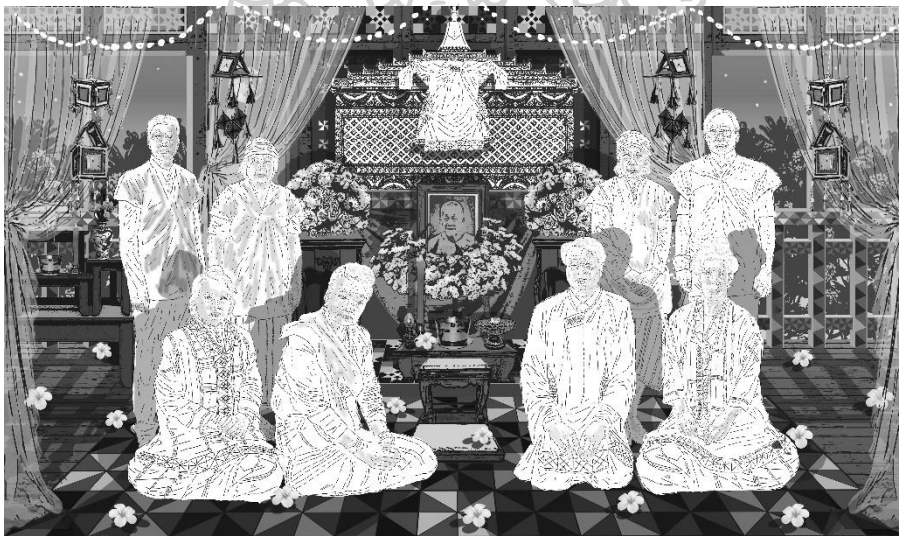
ข้าพเจ้าพบว่าเทคนิคภาพพิมพ์ที่สามารถตอบสนองต่อแนวความคิด และสามารถทำให้ข้าพเจ้าบรรลุเป้าหมายในการสร้างสรรค์ได้ นั่นคือเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) ซึ่งข้าพเจ้ามีความถนัด ด้วยกระบวนการที่เรียบง่ายและตรงไปตรงมาอย่างที่สุด และการสร้างพื้นผิวร่องรอยที่มีบุคลิกพิเศษเฉพาะตัว ไปจนถึงอิสระในเรื่องขนาดที่รองรับการพิมพ์งานขนาดใหญ่ได้ นอกจากนี้การผสมผสานกับเทคนิคอื่นก็สามารถทำได้โดยไม่ขัดแย้งกัน เทคนิคนี้จึงตอบสนองรองรับต่อสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกได้อย่างเต็มที่

ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut) เป็นเทคนิคการพิมพ์จากส่วนนูนที่เก่าแก่ที่สุด โดยเริ่มมีขึ้นในประเทศตะวันตกในพุทธศตวรรษที่ 13 (คริสต์ศตวรรษที่ 8) ส่วนในประเทศตะวันตกนั้นได้เริ่มมีขึ้นในตอนกลางพุทธศตวรรษที่ 20 (ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15) การทำภาพพิมพ์เทคนิคนี้ แรกที่สุดจะต้องเขียนภาพลงไบบนแผ่นไม้ หรืออาจจะปะแบบลายลงไบบนแผ่นไม้นั้นก่อนก็ได้ แล้วจึงแกะผิวไม้รอบ ๆ เส้นรอบนอกของแบบลายในส่วนที่ละเอียดประณีตก็ใช้แกะด้วยสว่านใบมีด และในส่วนเนื้อที่กว้างๆ ก็แกะทิ้งไปด้วยสว่านเล็มือ ความลึกของแม่พิมพ์นูนนี้จะขึ้นอยู่กับรูปภาพที่แกะนั่นเอง กล่าวคือ เนื้อที่ซึ่งเปิดกว้างมากก็ต้องแกะให้ลึกมากกว่าเนื้อที่ ซึ่งมีความละเอียดประณีต เพื่อที่ว่าหมึกพิมพ์จากลูกกลิ้งจะได้ไม่สัมผัสติดบนเนื้อที่เหล่านั้นนั่นเอง แต่ก็สามารถทำให้มีค่าน้ำหนักอ่อน-แก่แตกต่างกันได้ด้วยการทำให้เป็นลายผิวขรุขระ คือใช้สว่านใบมีด สว่านแบน สว่านเล็มือ ขูดขีดเส้นลงไปหลายๆลักษณะ ในงานภาพพิมพ์เทคนิคแกะไม้ร่วมสมัย มีการใช้เทคนิควิธีอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น การขูด การข่วน และการตอก ซึ่งใช้กันเพื่อทำให้เกิดเป็นลายผิวลักษณะต่าง ๆ ¹⁰

¹⁰ (ชูอรุณ, 2543)

ขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์

ขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์ ข้าพเจ้านำภาพร่างผลงาน ไปปรับแก้ไขเขียนใหม่เป็นลายเส้นใน ส่วนรูปทรงของบุคคล และปรับแก้ค่าน้ำหนักของลวดลาย ฉากหลังตลอดจนวัตถุต่าง ๆ ในผลงาน เพื่อความง่ายต่อการลอกลาย ก่อน นำไปขยายแบบให้ได้ขนาดตามที่ต้องการ โดยกลับค่าจากขวา เป็นซ้าย แล้วจึงทำการลอกแบบลงบนแผ่นกระดาษอัดแข็ง (Mesonite) ที่เตรียมไว้สำหรับเป็น แม่พิมพ์ไม้ ที่มีขนาดพอดีกับแบบขยาย โดยใช้กระดาษคาร์บอน ลอกเป็นลายเส้นลงไปบนแม่พิมพ์ โดยลอกลายละเอียดของภาพให้ชัดเจนสมบูรณ์ที่สุด ก่อนจะพ่นสีสเปรย์สีใสลงไปเคลือบทับบน แม่พิมพ์ เพื่อกันไม่ให้ตัวแม่พิมพ์ดูดซับหมึกพิมพ์ที่กลิ้งลงบนแม่พิมพ์ในขั้นตอนการพิมพ์เร็วเกินไป

ภาพที่ 35 ภาพแบบขยายผลงานจริง

ภาพที่ 36 ภาพแสดงขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์

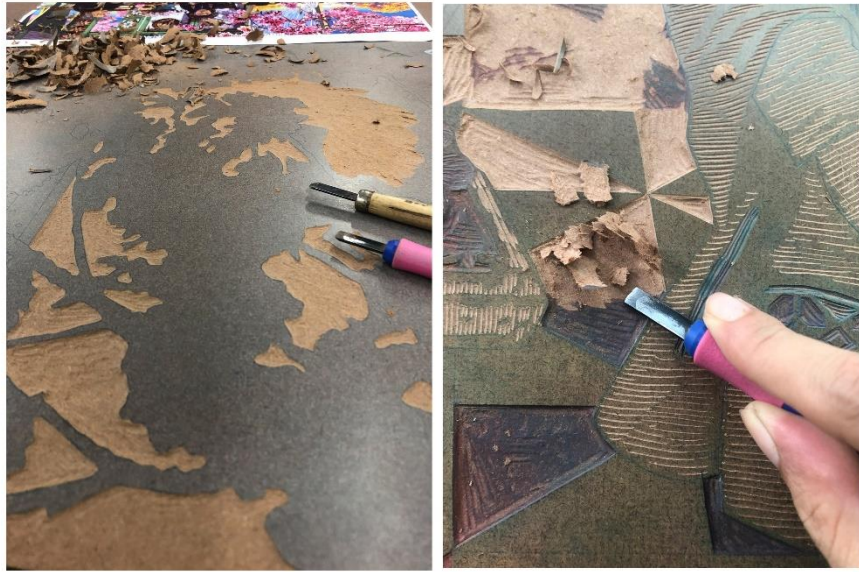
ภาพที่ 37 ภาพแม่พิมพ์เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์

ขั้นตอนการแกะแม่พิมพ์

ขั้นตอนการแกะแม่พิมพ์ ข้าพเจ้าใช้เครื่องมือสั้วแกะไม้หลายแบบในการแกะ โดยแกะในลักษณะที่ต่างกันตามคุณสมบัติเฉพาะของตัวแบบนั้น ๆ โดยคำนึงถึงพื้นผิวของสิ่งที่แกะเป็นหลัก เช่น แกะส่วนที่เป็นผิวหนังคน ข้าพเจ้าเลือกใช้เครื่องมือแกะตัว V แกะเป็นเส้นลงบนแม่พิมพ์ ส่วนที่เป็นบริเวณว่างหรือของลวดลายในผลงานข้าพเจ้าเลือกใช้เครื่องมือแกะตัว U หลายขนาดเพื่อแกะออกเป็นพื้นระนาบ โดยดูค่าน้ำหนักและแสงเงาอิงจากพื้นฐานความจริงเป็นหลัก เพราะการสร้างงานภาพพิมพ์แกะไม้ของข้าพเจ้าเป็นลักษณะการพิมพ์ไล่น้ำหนักของค่าสีจากอ่อนไปเข้ม โดยแกะทั้งและพิมพ์พื้นผิวทับซ้อนกันไปเรื่อย ๆ จนน้ำหนักครบตามต้องการ และอาจมีการใช้กระดาษทรายช่วยขัดบางจุดเพื่อให้แม่พิมพ์ราบเรียบไม่เกิดร่องรอยประทับในการพิมพ์

ภาพที่ 38 ภาพแสดงขั้นตอนการแกะแม่พิมพ์

ภาพที่ 39 ภาพแสดงขั้นตอนการแกะลวดลายและพื้นระนาบ

ภาพที่ 40 ภาพแสดงขั้นตอนการแกะพื้นผิวคน

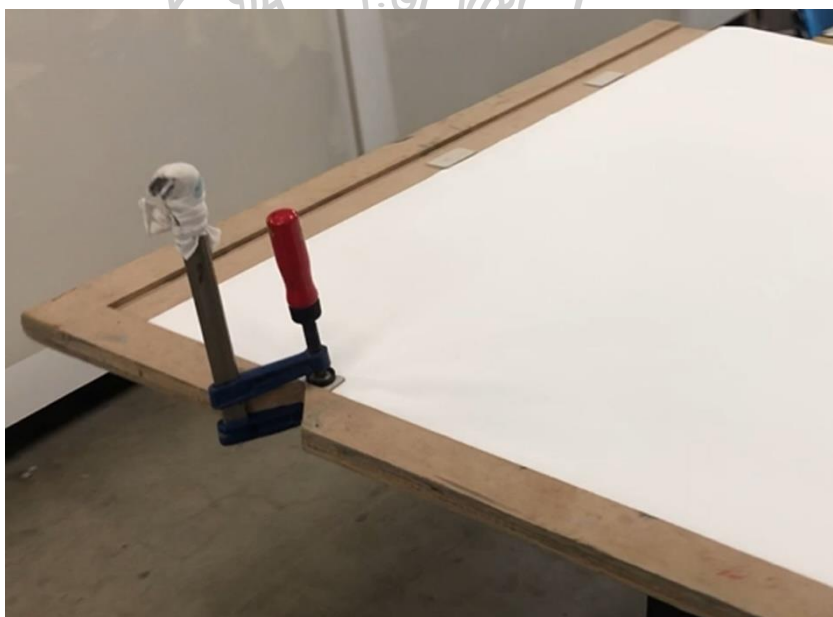
ภาพที่ 41 ภาพแสดงขั้นตอนการแกะพื้นผิววัตถุต่าง ๆ

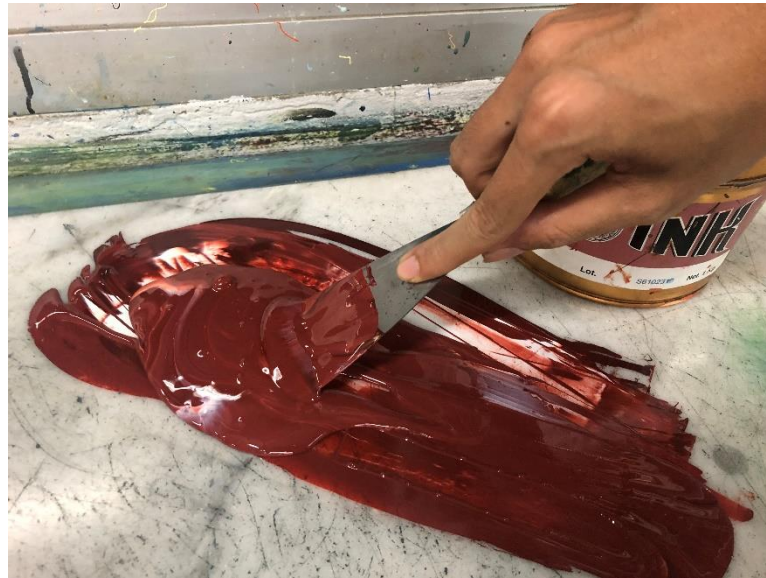
ภาพที่ 42 ภาพแม่พิมพ์เมื่อแกะน้ำหนักสุดท้าย

ขั้นตอนในการพิมพ์งาน

ขั้นตอนการพิมพ์ เมื่อแกะแม่พิมพ์เสร็จแล้วข้าพเจ้าจึงเริ่มกระบวนการพิมพ์โดย เตรียมกระดาษพิมพ์มาวางเข้าฉากไม้ที่เตรียมไว้ และใช้ตัวปากกาจับชิ้นงาน (C-Clamp) ยึดไว้เพื่อการพิมพ์ที่สมบูรณ์ไม่คลาดเคลื่อนในทุก ๆ สี จากนั้นใช้ลูกกลิ้งกลิ้งหมึกพิมพ์ลงไปในแม่พิมพ์ เมื่อกำลังจมนสีมีความฉ่ำและสม่ำเสมอแล้วจึงวางกระดาษพิมพ์ ที่เตรียมไว้ลงไปบนแม่พิมพ์ที่ทำการเข้าฉากแล้ว และใช้ใบเรียง ถูลงไปบนหลังกระดาษเพื่อให้หมึกพิมพ์ติดบนกระดาษ ยกแม่พิมพ์พร้อมกับกระดาษไปวางบนแท่นพิมพ์ นำผ้าสักหลาดมาทับบนหลังกระดาษ กำหนดความแน่นของแท่นพิมพ์ให้มีแรงกดสม่ำเสมอ หนุนแท่นพิมพ์เพื่อทำการพิมพ์ พิมพ์สำเร็จจะได้ค่าน้ำหนักสีหนึ่ง และนำแม่พิมพ์ไปแกะเพื่อพิมพ์ต่อกระบวนการเดิมไปเรื่อย ๆ จนน้ำหนักครบตามต้องการ โดยในระหว่างการทำพิมพ์เป็นการพิมพ์ใส่น้ำหนักจากอ่อนมาเข้ม แต่อาจพลิกแพลงแก้ไขน้ำหนักได้ตามความเหมาะสม โดยพิมพ์ส่วนพื้นระนาบของสีในวัตถุในผลงานให้เสร็จก่อน แล้วจึงพิมพ์สีสุดท้ายเป็นน้ำหนักลายเส้น เพื่อคัตน้ำหนักรูปทรงของวัตถุในผลงานให้ชัดเจนในตอนสุดท้าย

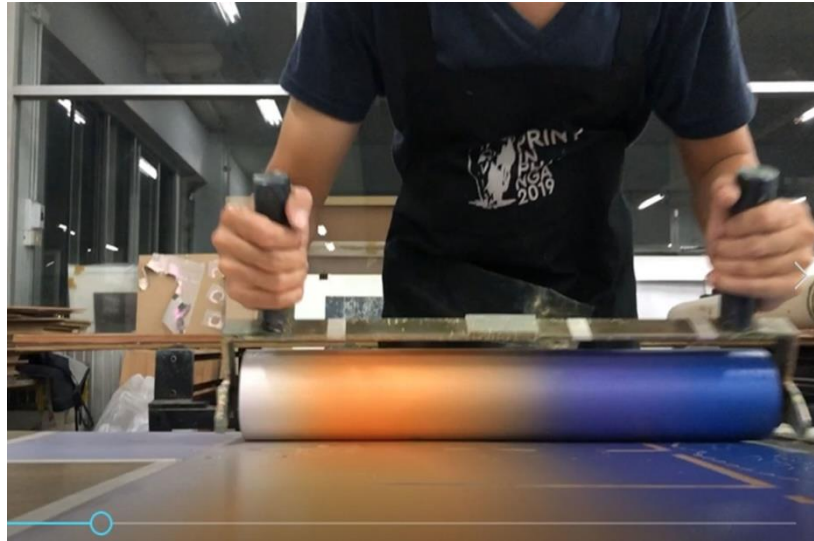
ภาพที่ 43 ภาพการเข้าฉากของกระดาษพิมพ์

ภาพที่ 44 ภาพแสดงขั้นตอนการผสมสี

ภาพที่ 45 ภาพแสดงขั้นตอนในการกลึงสีบนแม่พิมพ์

ภาพที่ 46 ภาพแสดงขั้นตอนในการกลึงสีบนแม่พิมพ์

ภาพที่ 47 ภาพแสดงขั้นตอนการเข้าฉากของแม่พิมพ์

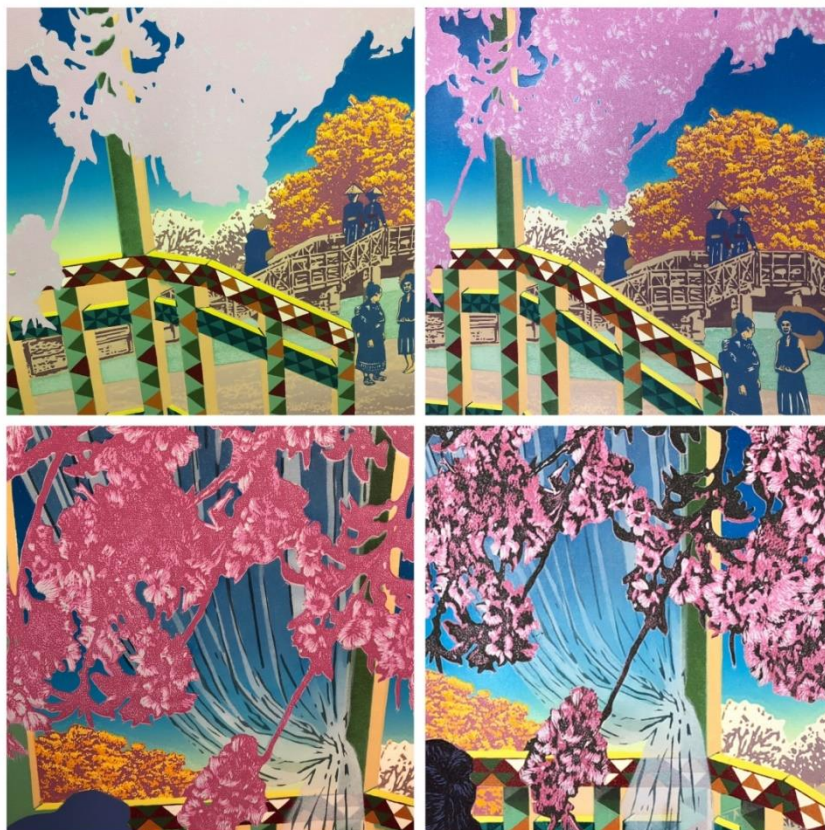
ภาพที่ 48 ภาพแสดงขั้นตอนการพิมพ์ด้วยมือ

ภาพที่ 49 ภาพแสดงขั้นตอนการหมუნแทนพิมพ์

ภาพที่ 50 ภาพแสดงการดึงกระดาษที่พิมพ์เสร็จแล้วออกจากแม่พิมพ์

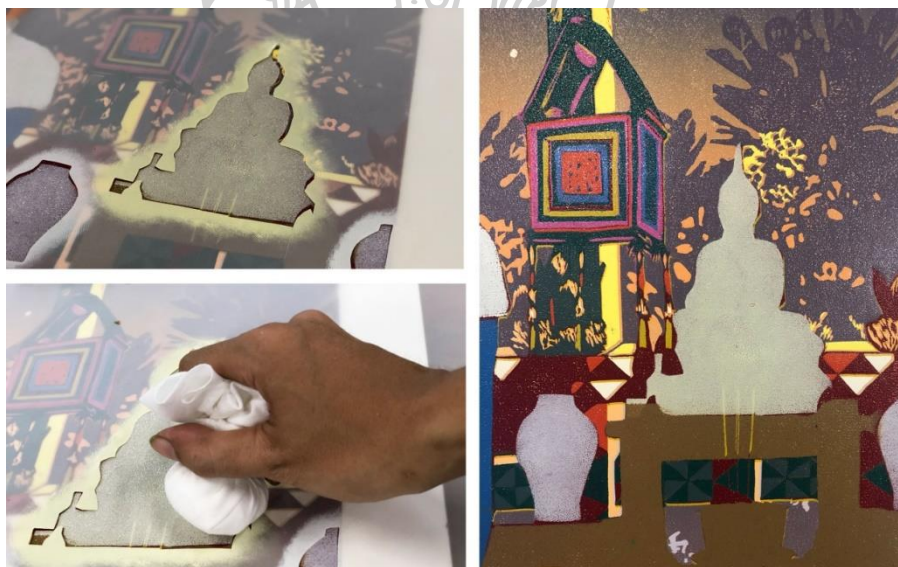

ภาพที่ 51 ภาพแสดงความแตกต่างของค่าน้ำหนักในแต่ละสีที่พิมพ์

การทำภาพพิมพ์ลายฉลุ (Stencil)

การพิมพ์จากส่วนช่องฉลุของแม่พิมพ์นั้น การทำวิธีง่ายที่สุดวิธีหนึ่งได้แก่ การแกะรูปภาพบนกระดาษ หรือวัสดุอื่นใดที่เป็นแผ่นบางแต่แข็งแรง แล้วนำไปพิมพ์ โดยการฝนสี การกลิ้งสี หรือการพ่นสี ให้สีผ่านทะลุช่องที่ฉลุออกไปติดกระดาษข้างล่าง¹¹

ข้าพเจ้าเลือกใช้เทคนิคภาพพิมพ์ลายฉลุในบางจุดของผลงาน เพื่อเติมเต็มช่องว่างที่เทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ไม่สามารถทำได้ และเพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการสร้างสรรค์ และได้ผลงานที่สมบูรณ์แบบตรงตามภาพในใจมากกว่า ส่วนมากข้าพเจ้าใช้เทคนิคนี้มาช่วยในการสร้างเงาตกกระทบในผลงาน และช่วยแก้ไขทั้งในส่วนที่สีจากการพิมพ์ภาพพิมพ์แกะไม้หนาจนจับกันเป็นตามด หมึกไม่สามารถทะลุช่องของชั้นสีไปได้ หรือการพิมพ์ในจุดเล็ก ๆ ก็ได้เทคนิคนี้มาช่วยตกแต่งแก้ไข

ภาพที่ 52 ภาพแสดงขั้นตอนการทำภาพพิมพ์ลายฉลุ

¹¹ (ชูอรุณ, 2543)

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ในชุดนี้ ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานภายใต้เนื้อหาและแนวความคิด ซึ่งประกอบด้วยทัศนธาตุในบริบทต่าง ๆ อันก่อให้เกิดความงาม ความประทับใจในภาพชีวิตชิงชาติพันธุ์ ในพหุวัฒนธรรมร่วมสมัย ผสมผสานกัน ที่เชิงสัญลักษณ์ของวิถีชีวิต สะท้อนมุมมองเชิงสัญลักษณ์ของวิถีชีวิต และความรู้สึกระทึกใจ ถ่ายทอดผ่านกระบวนการสังเคราะห์ โดยอาศัยหลักสุนทรียศาสตร์ของการจัดองค์ประกอบของทัศนธาตุ ในการส่งสารให้ผู้ชมได้รับรู้ความรู้สึกในผลงาน ซึ่งมีองค์ประกอบหลักดังนี้

1. เนื้อหาและเรื่องราว

เนื้อหานับว่าเป็นสาระสำคัญในผลงาน ที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อสารเจตนารมณ์ และวิถีคิดในการสร้างสรรค์ถ่ายทอดไปสู่ผู้ชมได้รับรู้ และเข้าใจ โดยเนื้อหาในผลงานข้าพเจ้า เสมือนเป็นการบอกเล่าภาพชีวิต ตามการดำเนินชีวิตของชาวไทดำ ตั้งแต่แรกเกิดจนล้มตาย ตามวัฏจักรที่หมุนเวียนไปตามกระแสธารของกาลผ่านหลากหลายยุคหลายสมัย ร้อยเรียงเรื่องราวไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีเรื่องราวดังต่อไปนี้

1.1 ผลงานชิ้นที่ 1 เป็นเรื่องราวของการถ่ายทอดอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ ผ่านรูปของหญิงชราไทดำที่แต่งตัวให้กับหลานสาว สืบทอดค่านิยมต่อกันด้วยสายใยแห่งความรัก จากรุ่นสู่รุ่นผ่านแสงเงาบรรยากาศรุ่งอรุณ เสมือนการเริ่มต้นชีวิตใหม่ (ดูเพิ่มเติมที่หน้า 73)

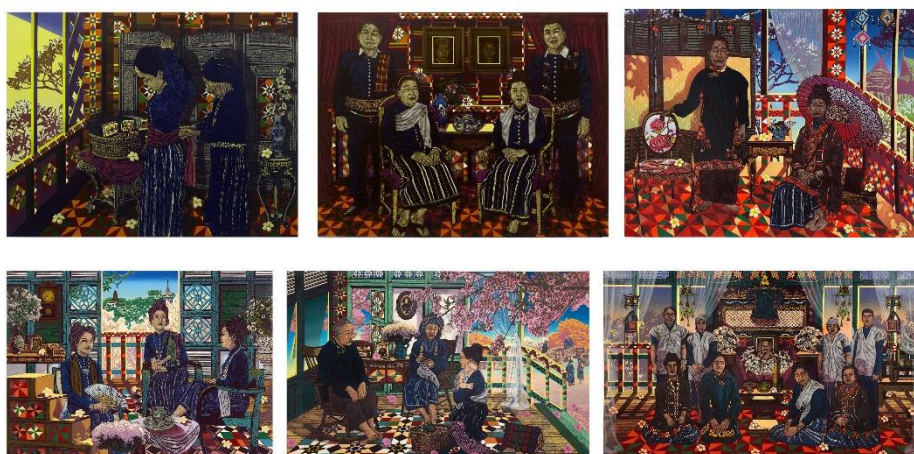
1.2 ผลงานชิ้นที่ 2 เป็นภาพหมู่ของครอบครัวข้าพเจ้าในรุ่นพ่อแม่ ซึ่งเป็นลูกของปู่และย่าชาวไทดำ ซึ่งได้รับการปลูกฝังถึงค่านิยมของชาวไทดำอย่างชัดเจน จัดวางองค์ประกอบของอริยาบถรูปหมู่เสมือนภาพถ่ายยุคโบราณ ภายใต้แสงเงาบรรยากาศมืดสลัว ช่วยสำแดงสีสนั้ร่าอารมณ์ แสดงความเป็นชาติพันธุ์ออกมาได้ (ดูเพิ่มเติมที่หน้า 74)

1.3 ผลงานชิ้นที่ 3 เป็นภาพปู่และย่าของข้าพเจ้า ชาวไทดำผู้ล่องลับ ในชุดเสื้อฮู้อันเป็นชุดพิธีกรรมที่ลวดลายสวยงามบนเสื้อจะถูกปักไว้ข้างถูกล้อออกมาด้านนอก เป็นการสื่อถึงความดี ความงาม ของตัวบุคคล ในเวลาที่มีชีวิตอยู่ไม่จำเป็นต้องเรียกร้องป่าวประกาศจากสิ่งใด เวลาที่จากไปคุณงามความดีจะติดตัวแก่ผู้กระทำเสมอ ผ่านการจัดองค์ประกอบอริยาบถแบบภาพถ่ายโบราณ และข้าวของเครื่องใช้ ดอกไม้ที่ร่วงโรยตั้งเวลาที่หยุดนิ่ง และแสดงสีสนั้บรรยากาศที่สดใส (ดูเพิ่มเติมที่หน้า 75)

1.4 ผลงานชิ้นที่ 4 เป็นการบอกเล่าถึงชาติพันธุ์ไทดำที่อพยพเข้ามาเป็นราษฎรบนผืนแผ่นดินไทย ได้ร่วมเสด็จฉัตรของราชวงศ์จักรี ได้ร่วมพระบารมีของพระเจ้าอยู่หัว ผ่านสื่อสัญลักษณ์ของพระนครคีรี อันเป็นพระราชวังฤดูร้อน ซึ่งเลิกไพร่และกรรมกรชาวไทดำน้อมใจถวายงานรับใช้ในการก่อสร้างด้วยวิริยะอุตสาหะ อิริยาบถของหญิงสาวชาวไทดำที่สบาย และอึมเฒ่าใจจากความสงบสุขร่มเย็น (ดูเพิ่มเติมที่หน้า 76)

1.5 ผลงานชิ้นที่ 5 เป็นการบอกเล่าถึงการกำเนิดของชาวไทดำรุ่นใหม่ ที่อบอุ่นไปด้วยบรรยากาศความรักใคร่เอื้ออาทร ของครอบครัวใหญ่ อันเปรียบเสมือนเมล็ดพันธุ์ ของความหวังใหม่ที่จะสืบทอดสายเลือดของชาติพันธุ์ต่อไป ในบรรยากาศของภาพชีวิตอันสงบสุข ด้วยสีสันที่สดใส ดอกไม้ร่วงหล่นเหมือนคำยินดีจากผืนแผ่นดิน และร่มเงาจากรากฐานจากบรรพบุรุษที่ปกป้องรักษาสายธารแห่งชีวิตใหม่ ที่ผลิบานของชาติพันธุ์ไทดำ (ดูเพิ่มเติมที่หน้า 77)

1.6 ผลงานชิ้นที่ 6 ภาพชีวิตของชาวไทดำ ที่ดำเนินมาสู่ช่วงสุดท้าย เป็นการถ่ายทอดภาพพิธีศพของชาวไทพุทธเชื้อสายไทดำ อันเป็นการหลอมรวมพหุวัฒนธรรมอันสมบูรณ์ของคติความเชื่อ แม้รูปแบบจะคล้อยไปทางพระพุทธศาสนา แต่ยังมีการนำเชื้อสายของผู้ตายมาคลุมโลงศพอยู่ ท่ามกลางภาพหมู่ของลูกหลานที่มาส่งเป็นครั้งสุดท้าย ผ่านสีสันมั่งคั่งของเครื่องแต่งกายและลวดลายเสมือนดังความดีความงาม ที่ปรากฏแก่ผู้กระทำในช่วงเวลาสุดท้ายแห่งชีวิต (ดูเพิ่มเติมที่หน้า 78)

ภาพที่ 53 ภาพแสดงผลงานชิ้นที่ 1-6 เรียงลำดับจากซ้ายไปขวา

3. พื้นที่ว่าง (Space)

พื้นที่ว่างในผลงานเป็นระนาบของระยะหลังและบรรยากาศ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระสัมพันธ์กับผลงาน สื่อถึงช่วงวันและเวลาของชีวิต ณ ช่วงขณะนั้น และมีนัยยะทางการจัดองค์ประกอบศิลป์ให้ตัดกับรูปทรงของเรขาคณิต และรูปทรงของคน เพื่อลดค่าความรุนแรงของรูปทรงที่กวนสายตา สร้างความสุนทรีย์ให้กับผลงานโดยแบ่งได้ดังนี้

3.1 พื้นที่ว่างทางเดียว พื้นที่ว่างในผลงานเป็นระนาบของระยะหลัง เช่นระนาบของท้องฟ้าและระนาบของพื้นดิน

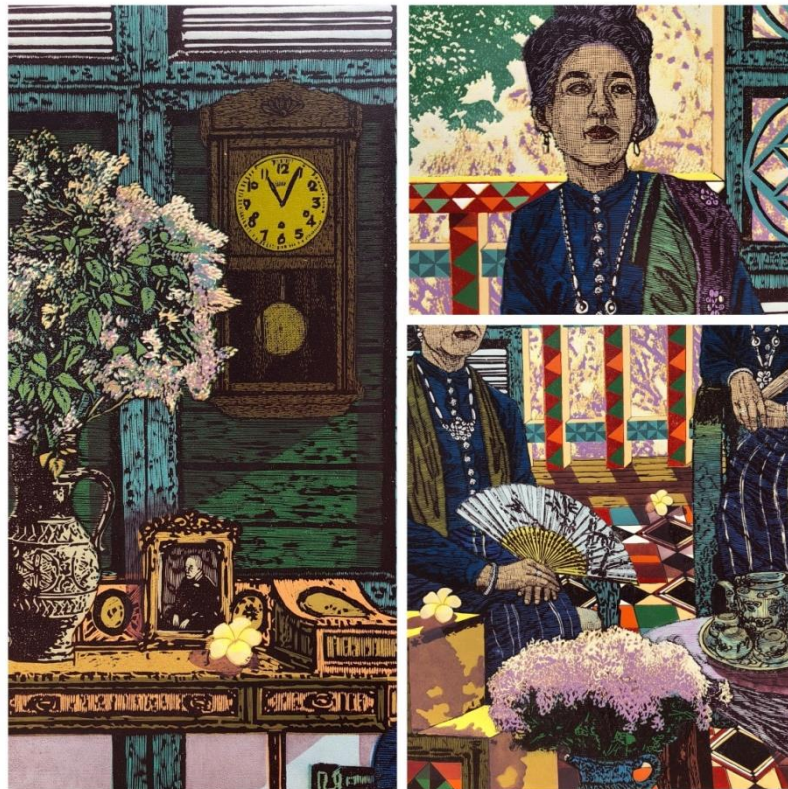
3.2 พื้นที่ว่างในทางลึกลับเชิงมิติ เป็นการผลักระยะความคมชัดของเส้นนำสายตาเพื่อลวงให้เกิดมิติลวงจาก 2 เป็น 3 มิติ เป็นรูปแบบของพื้นที่ว่างสร้างอารมณ์ความรู้สึกเยียบสงบ และอากาศที่ไหลเวียนสร้างบรรยากาศของภาพชีวิต

ภาพที่ 55 ภาพแสดงระนาบของพื้นที่ว่างในผลงาน

4.สี (Colour)

สีนับว่าเป็นทัศนธาตุที่สำคัญ ที่สามารถเร้าอารมณ์เชิงสุนทรียภาพทางจักขุประสาทได้เป็นอย่างดี การใช้สีในผลงานของข้าพเจ้าเป็นการใช้สีที่สดใสจัด คู่สีคู่ตรงข้ามตัดกันชัดเจนในผลงาน ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการใช้สีของกลุ่มชาติพันธุ์ในงานศิลปะพื้นบ้าน (Folk Art) ในส่วนของรูปทรงทางสถาปัตยกรรมที่สร้างจากทอกลายผ้า โดยวางโครงสร้างใช้ทั้งสีโทนร้อนและเย็นในบริบทของแต่ละผลงาน เพื่อเร้าอารมณ์ ความรู้สึกถึงมนต์เสน่ห์ของความเป็นชาติพันธุ์ที่ไม่อาจหยั่งถึงได้ ตลอดจนการวางโครงสร้างในส่วนรูปทรงทางกายภาพทั้งภาพคน วัตถุ ข้าวของเครื่องใช้ที่เป็นลักษณะการแทรกสีเพียงไม่กี่น้ำหนักลงในภาพ ให้ดูคล้ายการลงสี คีนซีวิตให้ภาพถ่ายโบราณ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวที่ก้าวข้ามอดีตมาสู่ปัจจุบัน

ภาพที่ 56 ภาพแสดงการใช้สีในผลงาน

5. แสงและเงา (Light & Shade)

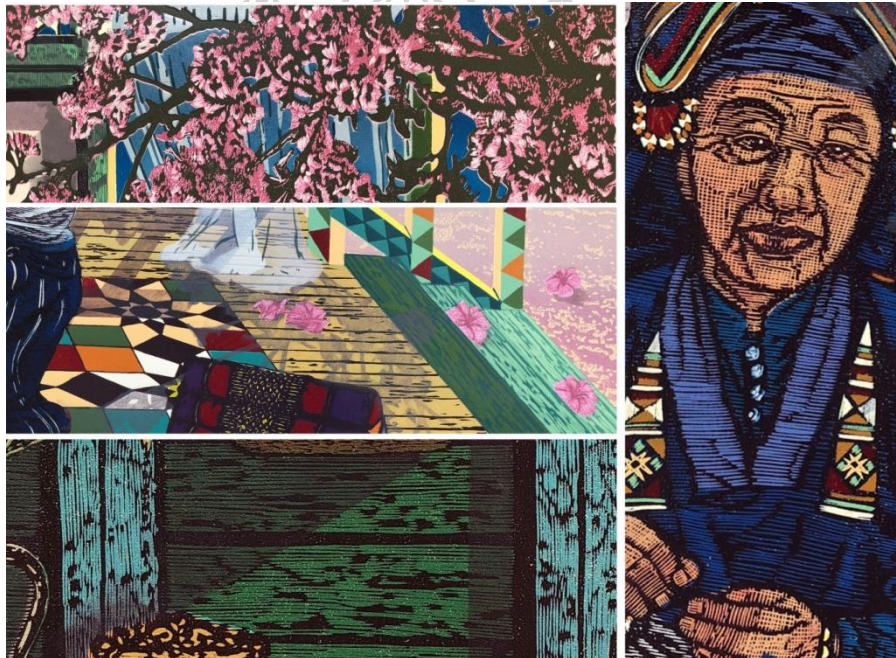
เมื่อมีแสงย่อมมีเงา แสงและเงาจัดว่าเป็นทัศนธาตุสำคัญ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นส่วนสำคัญในการจัดวางองค์ประกอบบังเกิดสุนทรียภาพเป็นอย่างดี ทั้งยังช่วยขับอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างไม่มีที่ติ ข้าพเจ้าใช้ทัศนธาตุแสงและเงาควบคู่กัน ใช้แสดงบรรยากาศของวันในเนื้อหา เรื่องราวของภาพที่แสดงแสงบรรยากาศกลางวันและกลางคืนที่แตกต่างกัน ตลอดจนแสงตกกระทบวัตถุและรูปทรงสถาปัตยกรรมที่ชัดเจน ในส่วนของเงาเน้นช่วยผลักระยะ จากเงาตกกระทบในผลงาน อีกทั้งยังช่วยลวงสายตาได้เป็นอย่างดี และการใช้รูปทรงของเงาจากรูปทรงธรรมชาติเช่นเงาตกกระทบจากต้นไม้ ใบไม้และดอกไม้ในผลงานยังมีนัยยะสื่อถึง รมเงาแห่งมิติของความอบอุ่นในภาพชีวิตอันสงบสุข ผลงาน ในรูปแบบของความมืดจากภายในขององค์ประกอบอาคาร บ้านเรือน สอดประสานกับแสงสว่างจากบรรยากาศภายนอก อีกทั้งยังช่วยในการผลักระยะไกลไประยะไกล สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ของแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 57 ภาพแสดงการแสงและเงาในผลงาน

6. พื้นผิว (Texture)

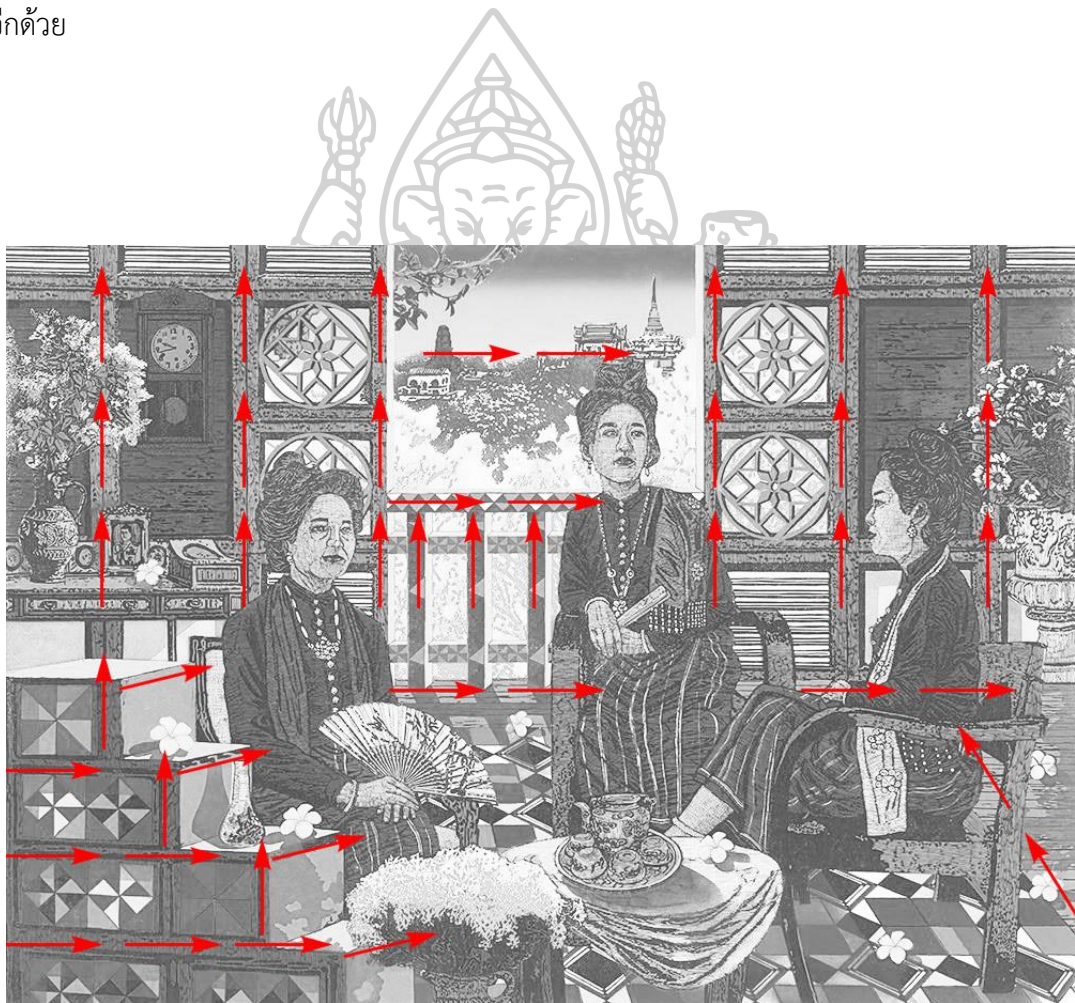
พื้นผิวในผลงานของข้าพเจ้า เป็นการสอดประสานกันของพื้นผิวระนาบ 2 มิติ ที่เกิดจากการตัดทอดรูปทรงของลวดลายผ้า และพื้นผิวระนาบ 3 มิติ พื้นผิวที่ปรากฏเกิดจากการสร้างน้ำหนักจากการแกะแม่พิมพ์ โดยคำนึงถึงลักษณะทางการภาพของพื้นผิวที่แกะเป็นสำคัญ เช่นลักษณะของผิวหนังมนุษย์ ลักษณะของผืนผิวเนื้อไม้จากโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม ผืนผิวของริ้วผ้าจากเครื่องนุ่มห่ม ตลอดจนผืนผิวของรูปทรงทางธรรมชาติเช่นดอกไม้ การใช้ผืนผิวที่แตกต่างกันก่อให้เกิดสุนทรียภาพของอารมณ์ความรู้สึก

ภาพที่ 58 ภาพแสดงพื้นผิวในผลงาน

7.เส้น (Line)

เส้นนับว่าเป็นทัศนธาตุที่สำคัญที่สุด ทัดเทียมไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าส่วนประกอบอื่น ๆ เส้นมีคุณสมบัติเฉพาะตัวอยู่ หากจัดวางในรูปแบบลักษณะต่าง ๆ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป ใช้ได้ในงานทัศนศิลป์ทุกประเภท โดยเส้นในการจัดองค์ประกอบของผลงานเป็นลักษณะเชิงเส้น กล่าวคือใช้เชิงเส้นในรูปร่าง รูปทรงของคน วัตถุ ต่าง ๆ แสดงโครงสร้างในผลงาน นอกจากนี้ยังใช้หลักทัศนียภาพเชิงเส้น ในพื้นที่ภูมิทัศน์ในผลงาน 2 มิติ ลวงให้เป็น 3 มิติ ยิ่งไปกว่านั้น ลักษณะร่องรอยของการสร้างแม่พิมพ์จากการแกะ ก่อให้เกิดเส้นจำนวนมาก ประสานกันเป็นรูปทรงในผลงานอีกด้วย

ภาพที่ 59 ภาพแสดงทิศทางของเส้นในผลงาน

อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์

1. แม่พิมพ์ไม้ Mesonite หรือไม้กระดาดอัด
2. กระดาษสำหรับทำภาพพิมพ์
3. หมึกพิมพ์ (Opset Ink)
4. เครื่องมือแกะไม้ (woodcut tool) เป็นเครื่องมือสร้างพื้นผิวให้ปรากฏบนผิวหน้าของแม่พิมพ์ไม้ด้วยการขูด แกะ เป็นต้น อุปกรณ์แต่ละชนิดให้ลักษณะของพื้นผิวที่ต่างกัน
5. น้ำมันสน (Turpentine)
6. ลูกประคบ สำหรับใช้ทำการประทับในเทคนิคภาพพิมพ์ลายฉลุ
7. ลูกกลิ้งยาง (Rubber Roller Printmaking) ใช้สำหรับกลิ้งสีให้สม่ำเสมอและอยู่ในระนาบเดียวกัน
8. บาเรจ อุปกรณ์ที่ใช้พิมพ์มือของผลงาน
9. กระดาษทราย (Sand Paper) ใช้สำหรับปรับหน้าผิวแม่พิมพ์ให้เรียบเนียน
10. ปากกาลูกกลิ้งที่ใช้ร่างแบบร่างบนแม่พิมพ์
11. กระดาษคาร์บอนสีน้ำเงิน ใช้สำหรับขั้นตอนการร่างภาพร่างสู่แม่พิมพ์
12. เกรียงผสมสี เป็นอุปกรณ์ใช้ผสมสีให้เข้ากันได้ง่าย
13. ลินสีด (linseed oil) ใช้สำหรับผสมสี
14. ปากกาจับวัสดุ (c-clamp) ใช้สำหรับยึดกระดาษบนโต๊ะให้แน่น
15. แทนพิมพ์

ภาพที่ 60 ภาพแสดงเครื่องมือในการสร้างแม่พิมพ์
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 61 ภาพแสดงเครื่องมือในการเข้าฉากแม่พิมพ์
ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 62 ภาพแสดงเครื่องมือในการพิมพ์งาน

ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

ภาพที่ 63 แท่นพิมพ์

ที่มา: การสำรวจของผู้สร้างสรรค์

บทที่ 4

แนวทางและการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ข้าพเจ้าอาศัยทัศนคติ และอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว เป็นตัวแปรสำคัญในเรื่องความสุขอันแท้จริงของชีวิตมนุษย์ ภายใต้บริบทที่ไม่ต้องเรียกร้องป่าวประกาศจากสิ่งใดๆ ความสัมพันธ์ที่ผูกพันกันในครอบครัวระหว่างผู้เฒ่ากับลูกหลาน บ่งบอกถึงวัฒนธรรมที่สืบทอดแก่กันด้วยสายใยแห่งความรัก ทั้งหมดนี้สร้างความผูกพันหยั่งรากฝังลึกลงไปข้างในจิตใจของข้าพเจ้า ที่เป็นเรื่องธรรมดาสามัญ แต่ทว่ากลับแฝงด้วยคุณค่าอันสูงสุด ซ่อนไว้ภายในจิตใจได้สำนึกของข้าพเจ้าตลอดมา

จากการศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานที่ผ่านมาทำให้ข้าพเจ้าได้ตระหนัก และเข้าใจถึง การทำงานศิลปะย่อมต้องใช้เวลาในการทำ ความเข้าใจ คิดทบทวน ไตร่ตรองอย่างละเอียด ทั้งเรื่องแนวความคิดเพื่อการพัฒนาผลงานให้มีระดับที่ดีขึ้นในขั้นต่อไป จนเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้สร้างสรรค์ผลงาน โดยในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

การพัฒนาต้นเนื้อหาสาระในระยะที่ 1

การสร้างสรรค์ผลงานในระยะแรก ข้าพเจ้านำเสนอภาพบุคคลในครอบครัวที่ข้าพเจ้ามีความผูกพันด้วยนั่นคือ ปู่ ย่า และบุคคลในครอบครัวของข้าพเจ้า ในชุดเครื่องแต่งกายของไทยดำ ในอิริยาบถนั่งสงบ ตาที่หลับเสมือนตกอยู่ในภวังค์ของช่วงเวลาแห่งความนิ่งสงบ และถูกรายล้อมไว้ด้วยกรอบที่สร้างจากลวดลายผ้าของไทยดำ มาตัดทอนและคลี่คลายให้รูปแบบมีความร่วมสมัยขึ้น ทางด้านหลัง ทำให้เกิดมิติลวงในผลงาน เสมอเหมือนกรอบแห่งความเป็นชาติพันธุ์ ที่รายล้อมบุคคลที่สืบสายเลือดไทยดำเอาไว้

การสร้างสรรค์ผลงานในระยะนี้ จึงเสมือนการเริ่มต้นทดลองทางด้านเนื้อหาสาระที่บอกเล่าเรื่องอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ โดยอาศัยความผูกพันจากบุคคลใกล้ตัว เนื้อหาตรงไปตรงมา ขอบเขตในการสร้างสรรค์จึงแคบ รูปแบบในการนำเสนอจึงค่อนข้างจำกัด ในทางด้านการจัดวางองค์ประกอบ แต่เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และการต่อยอดองค์ความรู้การแก้ไขปัญหาในการสร้างสรรค์ผลงาน มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานในระยะถัดไป

ภาพผลงานระยะที่ 1

ภาพที่ 64 ภาพผลงาน 'ไต่คำ รำพัน' หมายเลข 7

ขนาด 80 x 120 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2560

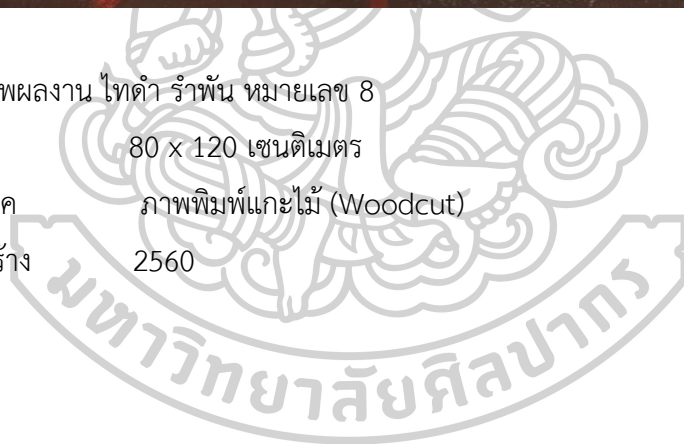

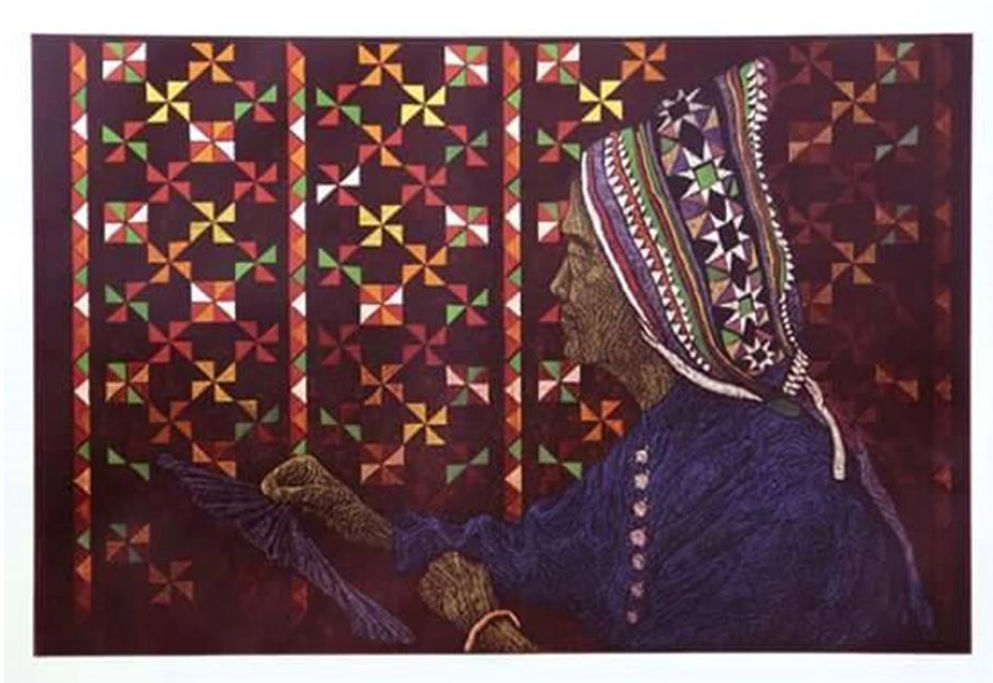
ภาพที่ 65 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 8

ขนาด 80 x 120 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2560

ภาพที่ 66 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 9

ขนาด 80 x 120 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2560

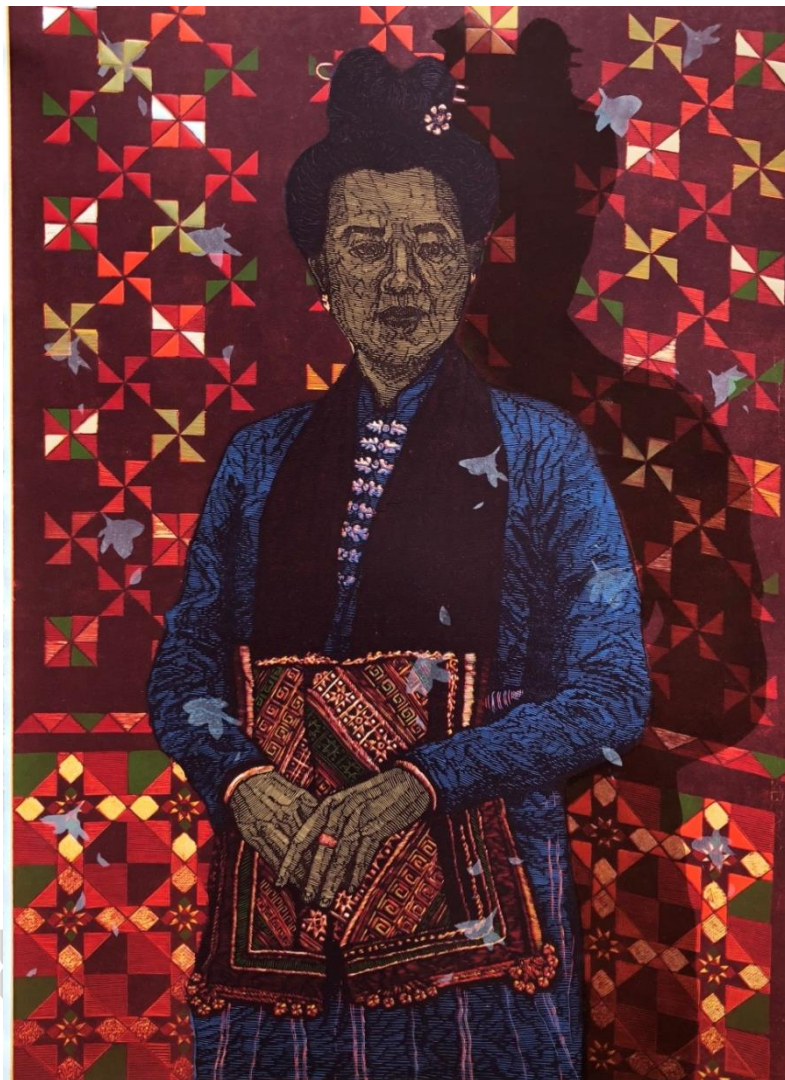

ภาพที่ 67 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 10

ขนาด 70 x 100 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2560

ภาพที่ 68 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 11

ขนาด 70 x 100 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2560

ภาพที่ 69 ภาพผลงาน ไทดำ รำพัน หมายเลข 12

ขนาด	70 x 100 เซนติเมตร
เทคนิค	ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)
ปีที่สร้าง	2560

การพัฒนาผลงานในด้านรูปแบบและด้านกระบวนการคิดในการสร้างสรรค์ผลงานในระยษที่ 2

การสร้างสร้งสร้งผลงานในระยษที่ 2 ข้าพเจ้ามุ่งเน้นต่อยอดทั้งในด้านรูปแบบ และแนวความคิดมาจากการสร้งสร้งผลงานในระยษที่แล้ว โดยในด้านรูปแบบข้าพเจ้าต้องการสร้ง “พื้นที่” อันเป็นพื้นที่ของภาพในอุดมคติ ที่สำคัญอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ออกมาอย่างชัดเจน โดยการผูกศิลปะจากลวดลายผ้าของชาวไทดำ มาสอดประสานกับโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม เกิดเป็นรูปแบบโครงสร้างผลงานที่มีลักษณะเฉพาะตนมากยิ่งขึ้น โดยแสดงแสงและเงาจัด สร้งบรรยากาศที่เร้นลับของเรื่องราว ประเพณีทางวัฒนธรรม ที่ไม่อาจหยั่งถึง โดยภาพบุคคลในผลงานมีการวางอิริยาบถที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และยังมีกรเพิ่มวัตถุต่างๆตลอดจนสื่อสัญลักษณ์ในผลงานมากยิ่งขึ้น

โดยด้านรูปแบบได้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของแนวความคิด ที่ต้องการถ่ายทอดความรู้สึกเฉพาะตนที่มีต่อความเป็นชาติพันธุ์ โดยการหยิบยกเรื่องราวของพิธีกรรม มาเป็นสาระสำคัญในผลงาน เช่น การนับถือบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด ทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานจะมีการอัญเชิญดวงวิญญาณให้ขึ้นเรือนและเพื่อบอกกล่าวให้สืบบรรพบุรุษช่วยปกป้องรักษาลูกหลานที่อยู่ในบ้านนั้น ให้อยู่เย็นเป็นสุข เกิดเป็น “พิธีเสนเฮือน” ซึ่งเป็นการเลี้ยงผีเรือนในบ้าน แสดงออกถึงความกตัญญูและระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษ ผ่านการเซ่นไหว้อาหารคาวหวาน ในห้อง “กระลือห้อง” อันเป็นพื้นที่อาศัยของผีภายในบ้าน ซึ่งเป็น “พื้นที่” ทางแนวความคิดที่นำมาสร้งสร้งผลงาน

ในทางด้านเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ มีการเพิ่มสีสันในผลงานมากยิ่งขึ้น ทั้งในส่วนองลวดลายดั้งเดิม และวัตถุต่างๆที่เพิ่มเข้าไปในผลงาน สอดประสานกับพื้นผิวหลากหลายรูปแบบ ที่เกิดจากการแกะสร้งผลงานได้ตามอารมณ์ ความรู้สึกของพื้นผิวนั้นๆมากยิ่งขึ้น

ผลงานระยษที่ 2 จึงเรียกได้ว่าเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ โดยการบูรณาการสิ่งใหม่ๆลงไป ในผลงานเพื่อพัฒนาต่อให้ผลงานดียิ่งขึ้นไป และมีเอกลักษณ์เฉพาะตน นำไปสู่การสร้งสร้งผลงานวิทยานิพนธ์ต่อไป

ภาพผลงานระยะที่ 2

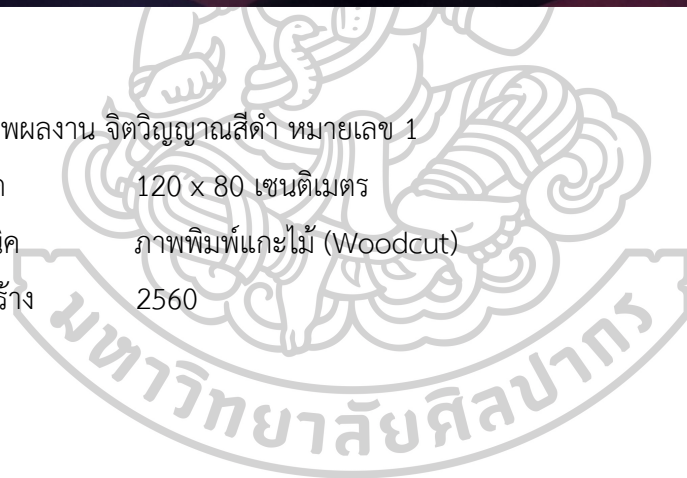

ภาพที่ 70 ภาพผลงาน จิตวิญญานสีดำ หมายเลข 1

ขนาด 120 x 80 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2560

ภาพที่ 71 ภาพผลงาน จิตวิญญาณสีดำ หมายเลข 2

ขนาด 120 x 80 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2560

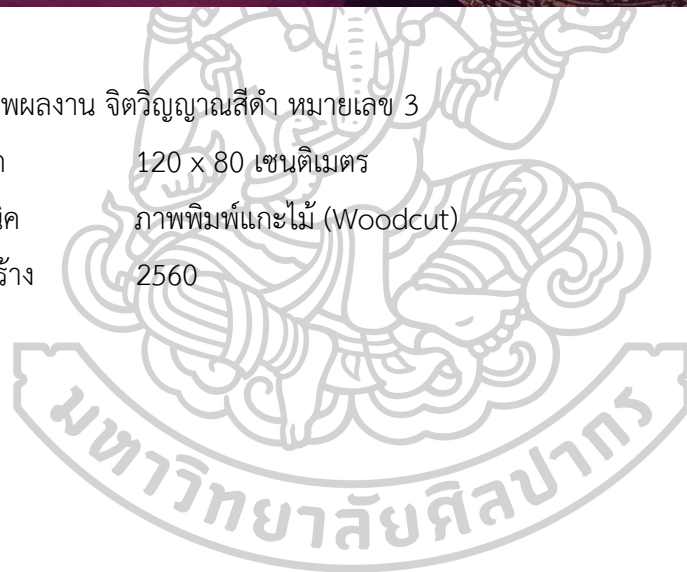

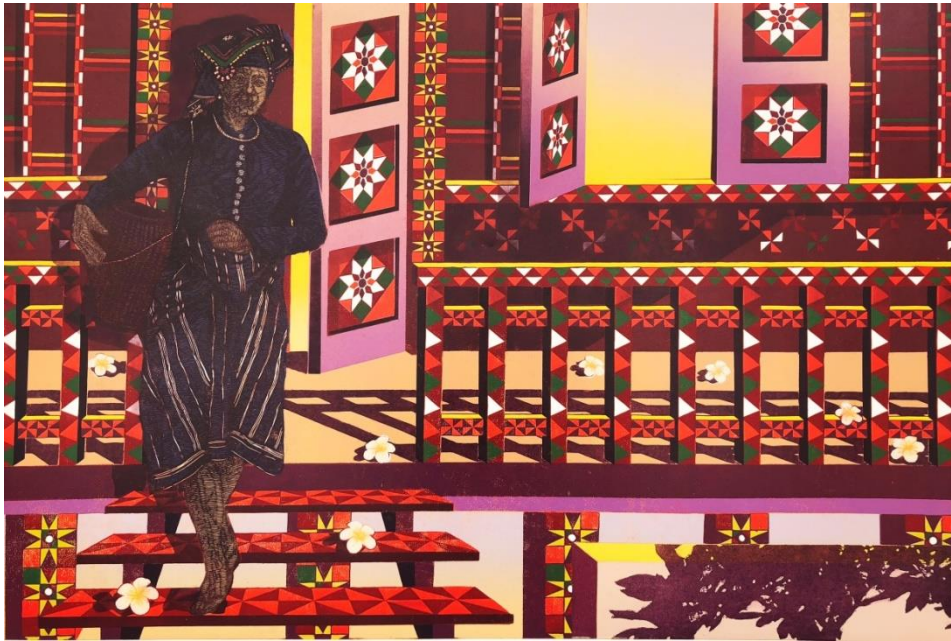
ภาพที่ 72 ภาพผลงาน จิตวิญญานสีดำ หมายเลข 3

ขนาด 120 x 80 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2560

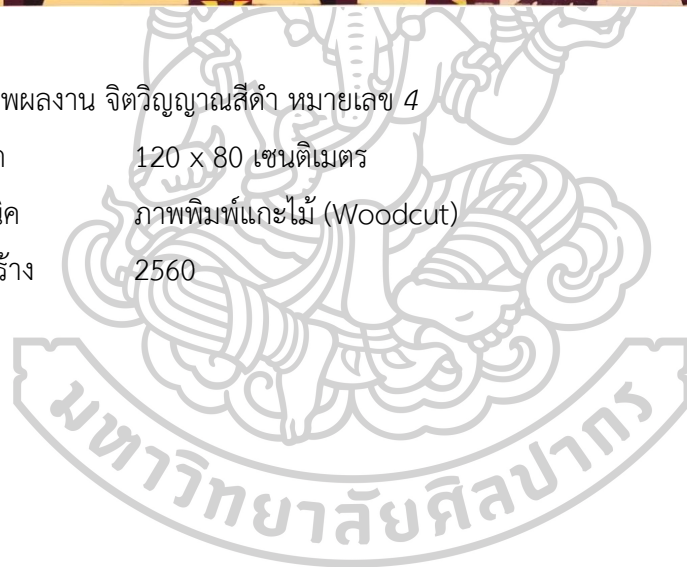

ภาพที่ 73 ภาพผลงาน จิตวิญญานสีดำ หมายเลข 4

ขนาด 120 x 80 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2560

ผลงานในช่วงชุดวิทยานิพนธ์

ผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อ “ชาติพันธุ์สำนึก” เป็นการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และกระบวนการทางศิลปะมาจากผลงานในระยะก่อนหน้า เป็นผลสรุปทางด้านแนวความคิดและรูปแบบให้ตรงตามจุดประสงค์ของการนำเสนอผลงาน ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อสื่อสารไปยังผู้รับชม ได้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของศิลปินในการสร้างสรรค์ผลงาน ดังต่อไปนี้

ทางด้านเนื้อหาสาระ ข้าพเจ้าต้องการนำเสนอความรู้สึกรักและผูกพัน ในชาติพันธุ์ “โองัง” หรือ “ไทดำ” อันเป็นชาติพันธุ์เก่าแก่ของตนเอง การถูกปลุกฝัง อบรม ถ่ายทอดทัศนคติและความเชื่อจากครอบครัว เป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมตัวตนของข้าพเจ้าขึ้นมา ตลอดจนการได้เติบโตและเฝ้ามองภาพชีวิตที่หลายหลายไปด้วยพหุวัฒนธรรม บนดินแดนสุวรรณภูมิอย่างผืนแผ่นดินไทย เป็นส่วนช่วยรื้ออารมณ์ความรู้สึกสำนึกรักและหวงแหนผืนแผ่นดิน ข้าพเจ้าไม่รู้สึกแปลกปลอมในสายเลือดกำเนิดของตน อีกหลายหลายชาติพันธุ์ก็เช่นเดียวกัน ทั้งหมดทั้งมวลจึงถูกหล่อหลอมผสมผสานทางวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน เป็นส่วนผสมที่ลงตัว เป็นภาพในใจของข้าพเจ้าที่ถ่ายทอดลงในการสร้างสรรค์ผลงาน

ด้านรูปแบบเป็นการสร้าง “พื้นที่” ของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ผสมผสานความเป็นพหุวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นในผลงาน ทั้งปรากฏภาพวัตถุข้าวของเครื่องใช้ร่วมสมัย จากหลากหลายวัฒนธรรมในผลงาน มีการเพิ่มรูปทรงธรรมชาติของดอกไม้ ต้นไม้ ในผลงาน แสดงมิติทางบรรยากาศในแต่ละช่วงเวลาสอดประสานสร้างอารมณ์ในผลงาน โดยได้รับอิทธิพลงานจากผลงานภาพพิมพ์แกะไม้ญี่ปุ่น ซึ่งสำแดงรูปแบบจิตวิญญาณความเป็นตะวันออก อิริยาบถของบุคคลในผลงานเป็นไปตามธรรมชาติมากยิ่งขึ้น จากการวางองค์ประกอบนิ่งสงบ เสมือนการจัดวางองค์ประกอบของภาพถ่ายยุคโบราณ ผ่านกระบวนการทางเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ ที่พัฒนาต่อยอดสามารถแสดงออกถึงรูปแบบในอุดมคติของภาพในใจได้อย่างครบถ้วน สมบูรณ์

ผลงานวิทยานิพนธ์ “ชาติพันธุ์สำนึก” เป็นส่วนสรุปสุดท้าย จากการศึกษา แก้ปัญหาและพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง เป็นการยืนยันตัวตนในอัตลักษณ์ทางศิลปะ ในสร้างสรรค์ผลงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผล วิทยานิพนธ์ชุดนี้เป็นประสบการณ์ที่สำคัญในการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงาน ต่อไปในอนาคต

ภาพผลงานในช่วงวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 74 ภาพผลงาน จากหุ่นสู่หุ่น

ขนาด 130 x 100 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2561

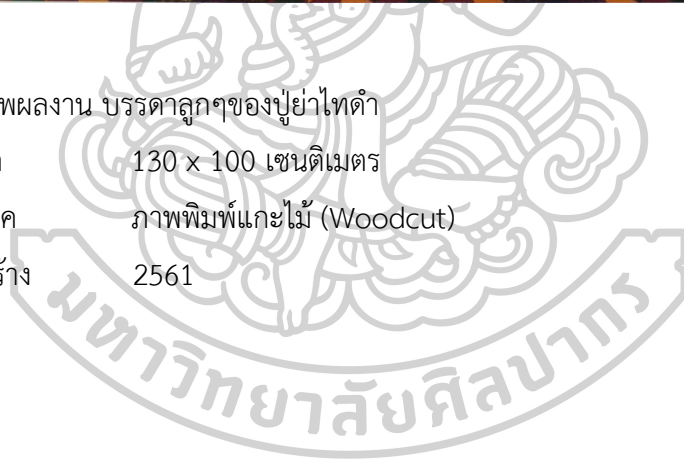

ภาพที่ 75 ภาพผลงาน บรรดาลูกๆของปู่ย่าไทดำ

ขนาด 130 x 100 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2561

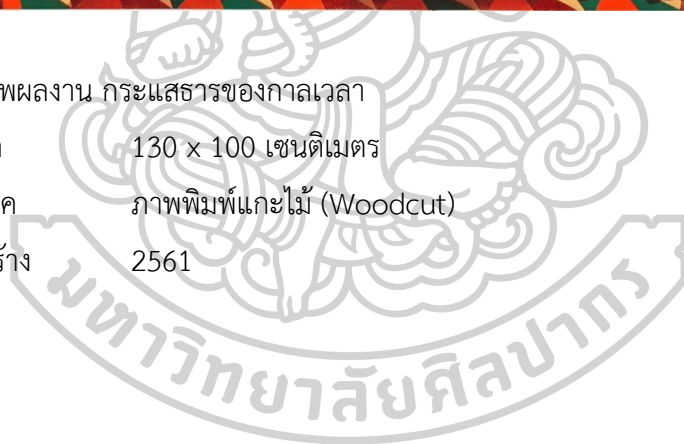

ภาพที่ 76 ภาพผลงาน กระแสน้ำของกาลเวลา

ขนาด 130 x 100 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2561

ภาพที่ 77 ภาพผลงาน ฟ้าใหม่

ขนาด 140 x 100 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2562

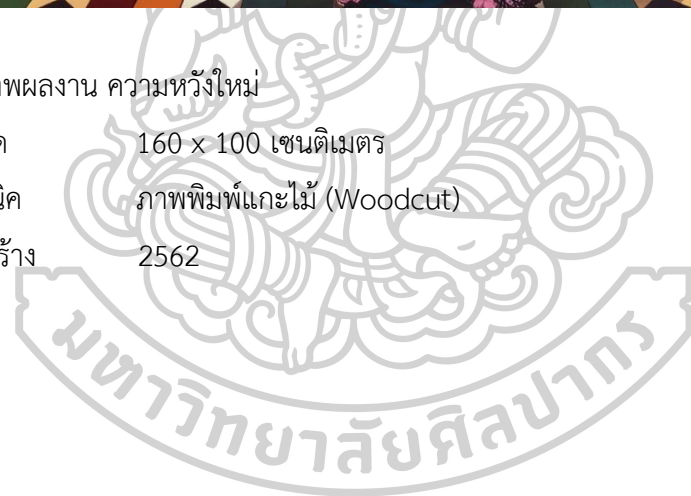

ภาพที่ 78 ภาพผลงาน ความหวังใหม่

ขนาด 160 x 100 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2562

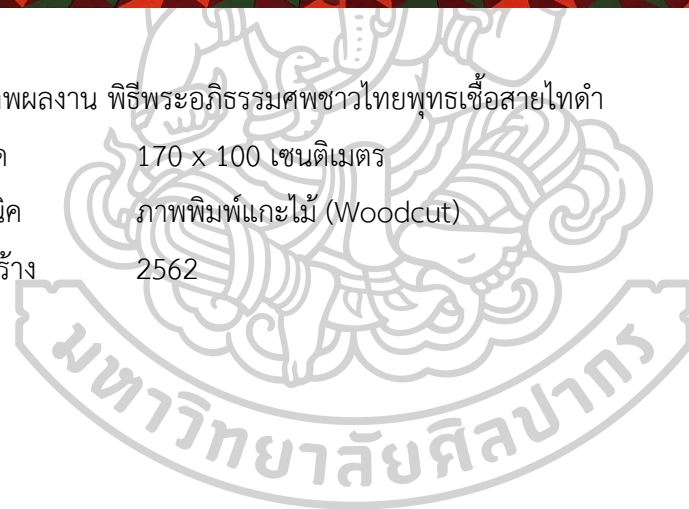

ภาพที่ 79 ภาพผลงาน พิธีพระอภิธรรมศพชาวไทยพุทธเชื้อสายไทดำ

ขนาด 170 x 100 เซนติเมตร

เทคนิค ภาพพิมพ์แกะไม้ (Woodcut)

ปีที่สร้าง 2562

บทที่ 5

บทสรุป

“ถ้าคุณรู้ว่าผมทำงานขนาดไหนเพื่อให้บรรลุถึงทักษะขั้นสูงที่ผมมี งานของผมน่าจะไม่ได้น่าอัศจรรย์อะไรเลย” จากคำกล่าวของมิเกลันเจโล

เราทำงานศิลปะไปเพื่ออะไรเป็นคำถามที่ยังคงตั้งอยู่ในห้วงความคิด ซึ่งข้าพเจ้าเฝ้าตั้งคำถามกับตัวเองซ้ำแล้วซ้ำเล่า ในความหมกมุ่นของการถูกเวลาและการงานกลืนกิน เพื่อให้ได้บรรลุถึงทักษะขั้นสูงที่ข้าพเจ้าพึงปรารถนา

ข้าพเจ้าอาศัยแรงแห่งความใฝ่ฝันไปก็บังงาน และแรงแห่งความทุ่มเท พาข้าพเจ้าเดินทางไปสู่โลกแห่งความน่าฉงนแห่งศิลปะ ประกอบกับการประมาณความคิดฟุ้งซ่านในมโนสำนึก ทำให้ข้าพเจ้าได้พบคำตอบ ว่าอะไรคือค่านิยมและคำตอบของคำถามนั้นอาจไม่มีคำตอบที่ชัดเจน เพราะว่าการทำงานศิลปะนั้นแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละบุคคล ศิลปะนั้นเกิดจากมนุษย์ แต่มนุษย์นั้นหาใช้มาตรวัดที่มีความเสถียรเพราะตัวมนุษย์ต่างก็มีความแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ และเจตคติส่วนบุคคล ที่ทำการหล่อหลอมตัวตนของแต่ละบุคคลขึ้นมา ดังนั้นคำตอบของคำถามที่ข้าพเจ้าและหลายๆคนเฝ้าถวิลหาคำตอบ ว่าเราทำงานศิลปะไปเพื่ออะไรนั้น คำตอบทั้งหมดนั้นย่อมอยู่ที่ตัวเราเสมอ

ในการสร้างผลงานศิลปะและวิทยานิพนธ์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญใน การค้นหาตัวตนจากการทำงานและใคร่ครวญประมวลความคิดให้ตกตะกอน และเผยแพร่ความรู้ ผลงานตลอดจนทัศนคติส่วนตัวให้แก่บุคคลภายนอก ได้เข้าใจและเข้าถึงความเป็นตัวตนของผู้สร้างสรรค์ผลงาน และความ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลงานต่อไปในอนาคต

รายการอ้างอิง

ch3thailand. (2562). ทำไมคนสมัยก่อนถึง “ไม่มองกล้อง” เวลาถ่ายรูป?

กล้ากล่อมจิตต์, ท. (2549). ชุนนางโซ่ง. บริษัทเพชรภูมิการพิมพ์จำกัด.

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พ. (Ed.) (2525).

ชูอรุณ, อ. (2543). ความรู้เกี่ยวกับศิลปะภาพพิมพ์. โอเดียนสโตร์.

โบราณนานมา (2561).

[https://web.facebook.com/boraannaanma/posts/2015136945407122/?_rdc=1&_r](https://web.facebook.com/boraannaanma/posts/2015136945407122/?_rdc=1&_rdr)

dr. Retrieved

พระบริหารเทพธานี. ประวัติชาติไทย.

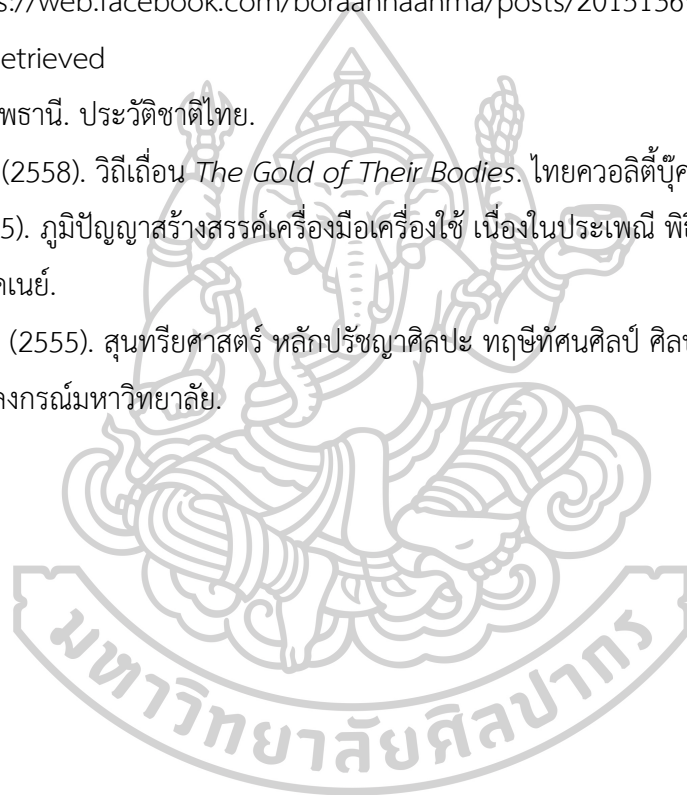
รักษ์เจริญ, ว. (2558). วิถีเถื่อน *The Gold of Their Bodies*. ไทยควอลิตี้บุ๊คส์.

ล่อใจ, เ. (2555). ภูมิปัญญาสร้างสรรค์เครื่องมือเครื่องใช้ เนื่องในประเพณี พิธีกรรมของชาวลาวโซ่ง.

อุษาคเนย์.

สุนพงษ์ศรี, ก. (2555). สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปะวิจารณ์. สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ชยสิทธิ์ ออไอศูรย์
วัน เดือน ปี เกิด	20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2536
สถานที่เกิด	เพชรบุรี
วุฒิการศึกษา	2561 กำลังศึกษาระดับศิลปมหาบัณฑิต (ทัศนศิลป์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร 2557 ศิลปะบัณฑิต (ศิลปะภาพพิมพ์) ภาควิชาจิตรศิลป์ วิทยาลัย เพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ 2553 โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	13 หมู่ 3 ตำบล ไร่ส้ม อำเภอ เมือง จังหวัด เพชรบุรี 76000
รางวัลที่ได้รับ	พ.ศ. 2562 รางวัลดีเด่น การประกวดศิลปกรรม ปตท. ครั้งที่ 34 “ของขวัญแด่ พระราชินี” รางวัลชมเชย การประกวดศิลปกรรมช่างเผือก ครั้งที่ 8 “รื่นเริง เถลิงศก” พ.ศ.2561 ถวายเป็นงาน ในฐานะคณะช่างทำงานเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ ในนิทรรศการ “หลากหลาย หลายชีวิต” สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี รางวัลชมเชย การประกวดศิลปกรรมช่างเผือก ครั้งที่ 7 “แรงบันดาลใจจากทุกคน เพื่อชุมชนที่ยั่งยืน” รางวัลดีเด่น การประกวดศิลปกรรม ปตท. ครั้งที่ 33 “ภูมิใจ...ไทยแลนด์” รางวัลชนะเลิศศิลปกรรมอันดับ 3 การประกวดศิลปกรรมเด็กและเยาวชน แห่งชาติ ครั้งที่ 13 รางวัลสนับสนุนศิลปินรุ่นใหม่ การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่น เยาว์ ครั้งที่ 35

พ.ศ.2560

รางวัลดีเด่น การประกวดศิลปกรรม ปตท. ครั้งที่ 32 “ก้าวตามรอย
พระราชินี สานต่อที่พ่อทำ”

รางวัลศิลปกรรมเหรียญทองแดง การประกวดศิลปกรรมเด็กและเยาวชน
แห่งชาติ ครั้งที่ 12

พ.ศ.2558

รางวัลชมเชยอันดับ 3 การประกวดออกแบบลายผ้าและตราสัญลักษณ์ สืบ
สานวัฒนธรรมการสร้างสรรค์ประเพณีพัฒนาชีวิตดั้งเดิมอยู่ทองภายใต้หัวข้อ
“ประเพณีทำบุญขอขมาคารวะอารยธรรมอยู่ทองโบราณ”

2557

ได้รับทุนการศึกษา การส่งเสริมการสร้างสรรค์ศิลปะมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก
เปรม ติณสูลานนท์ ประจำปี 2557

พ.ศ.2555

รางวัลชมเชยการประกวดพื้นที่สื่อะครีติกสูตรด้าน หัวข้อ “ให้บ้านเล่า
เรื่อง” บริษัท B2S

